

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΜΗΜΑ
ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σύγχρονες τάσεις των ψηφιακών κοινοτήτων

Φοιτήτρια: Διακορώνα Παναγιώτα

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Κοτσιλιέρης Θεόδωρος
δρ. ηλεκτρολόγος μηχανικών και μηχ. υπολογιστών ΕΜΠ

Καλαμάτα 2012

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	2
Κεφάλαιο 1 ^ο	3
1.1 Εννοιολογική Προσέγγιση του όρου «Κοινότητα Πληροφορικής».....	3
1.2 Προκλήσεις και ευκαιρίες που συναντά η πληροφοριακή κοινότητα..	20
1.3 Η κοινότητα της πληροφορικής σε σχέση με την ψηφιακή κοινότητα..	21
Κεφάλαιο 2 ^ο	23
2.1 Αειφόρος Ανάπτυξη και πληροφορική των κοινοτήτων.....	23
2.2 Το κοινωνικό κόστος των ψηφιακών κοινοτήτων.....	29
2.3 Η βιωσιμότητα των ψηφιακών κοινοτήτων.....	39
Κεφάλαιο 3 ^ο	41
3.1 Κατηγορίες Πληροφορικής Κοινοτήτων	41
3.2 Κοινωνία και Κυβερνο-Καφετέριες	51
Κεφάλαιο 4 ^ο	55
4.1 Νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο της κοινότητας πληροφορικής.....	55
Συμπεράσματα	60
Βιβλιογραφία	62

Εισαγωγή

Στη σημερινή κοινωνία συναντά κανείς πολλά και σοβαρά κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά προβλήματα. Η έλλειψη πηγών ενέργειας, η ανισότητα των πολιτών σε θέματα πρόσβασης στην τεχνολογία κτλ είναι μερικά από αυτά.

Φαίνεται όμως πως το διαδίκτυο και γενικότερα οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να προσφέρουν επαρκείς και ουσιαστικές λύσεις σε πολλά από τα προβλήματα που μαστίζουν την κοινωνία.

Η εποχή της παγκοσμιοποίησης και του ψηφιακού κόσμου έχει δημιουργήσει ένα νέο είδος κοινωνίας της πληροφορίας και οικονομίας βασισμένης στη γνώση, τα οποία αλλάζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Αυτό επιδρά σε πολλούς τομείς όπως στην πολιτική, στα οικονομικά και στην κοινωνία. Η τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Information and Communication Technology, ICT), θεωρείται ένα πανίσχυρο εργαλείο που παίζει βασικό ρόλο σ' αυτές τις αλλαγές. Οι τεχνολογίες των πληροφοριών, και ιδιαίτερα το Internet και η κινητή τηλεφωνία, έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της Κοινωνίας της πληροφορίας. Ο εν λόγω τομέας αντιπροσωπεύει περίπου το 4% της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η ΕΕ επιδιώκει να προωθήσει την ανάπτυξη και διάδοση των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), σύμφωνα με τα άρθρα 179 έως 190 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Η ΕΕ ολοκλήρωσε την απελευθέρωση της ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών το 1998. Έκτοτε, το εν λόγω πλαίσιο αναθεωρήθηκε δύο φορές, το 2003 και το 2009. Η τελευταία δέσμη μέτρων για τις τηλεπικοινωνίες, του 2009, στοχεύει στην εξασφάλιση πιο θεμιτού ανταγωνισμού μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών.

Στην παρακάτω εργασία λοιπόν, θα γίνει λεπτομερής ανάλυση των πλεονεκτημάτων αλλά και των αρνητικών επιδράσεων όλων των ψηφιακών τεχνολογιών στην ζωή του ατόμου σε προσωπικό αλλά και συλλογικό επίπεδο. Οι κίνδυνοι που караδοκούν και σε αυτή την περίπτωση είναι σωστή αλλά με υπεύθυνη και επιφυλακτική στάση μπορεί να αξιοποιηθεί στο έπακρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «Κοινότητα Πληροφορικής»

Με τον όρο «Κοινότητα πληροφορικής (Κ.Π.)» εννοούμε τη τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο την ενεργοποίηση των εφαρμογών που προσφέρονται. Αλλά επίσης, η Κ.Π. απευθύνεται σε ένα μεγάλο φάσμα. Εξετάζει τον τρόπο και υπό ποιες προϋποθέσεις οι ΤΠΕ μπορούν να γίνουν χρηστικές¹ και χρήσιμες² σε όλο το φάσμα των απομακρυσμένων πληθυσμών, και ιδίως για την υποστήριξη της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής δικαιοσύνης και πολιτικής χειραφέτησης μέσω του Internet (1).

Η Κ.Π. αναδύεται ως ένα πλαίσιο συστημάτων από μια προοπτική "Κοινότητας" και συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών (MIS) για την ανάπτυξη στρατηγικών και τεχνικών σχετικά με τη διαχείριση των κοινοτήτων και την εφαρμογή τους. Συνδέεται στενά με το σύνολο των κοινοτικών δικτύων έρευνας και με το σύνολο των εφαρμογών τους. Η Κ.Π. διαθέτει επίσης, διαφορετικά χαρακτηριστικά, προδιαγραφές, παροχές, διαφορετικές στρατηγικές της ΤΠΕ -παρέμβασης και ανάπτυξης-, εξαιτίας των ευρέως αποδεκτών μοντέλων που παρέχουν υπηρεσίες πρόσβασης στο διαδίκτυο και χρήσης υπολογιστή σε κάθε σπίτι. Η Κ.Π. αντιμετωπίζει, τη δυσκολία πρόσβασης που συναντάται στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και μεταξύ των φτωχών και περιθωριοποιημένων ομάδων (οι ηλικιωμένοι ή όσοι ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές) στις ανεπτυγμένες χώρες (1).

Η Κ.Π αντιπροσωπεύει ένα φάσμα ενδιαφέροντος τόσο για επαγγελματίες των ψηφιακών μέσων, ακαδημαϊκούς ερευνητές αλλά και για όλους εκείνους που ενδιαφέρονται για την πληροφορική.

Εκείνο που χαρακτηρίζει μια Κ.Π είναι η δέσμευση για την καθολικότητα της τεχνολογίας- και τη δυνατότητα χρήσης του από μεγάλο αριθμό ατόμων (συμπεριλαμβανομένων και μερικών μειονοτήτων). Η πεποίθηση ότι η οικογενειακή ευημερία, αλλά και η οικονομική, πολιτική και πολιτιστική, μπορεί να ενισχυθεί μέσω της συνετής χρήσης των ΤΠΕ. Αντιμετωπίζει ταυτόχρονα πρόκληση ενός περιβάλλοντος που δείχνει να εξελίσσεται συνεχώς, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες όσων θέλουν να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία καλύτερα στην καθημερινή τους ζωή. Ακόμη, η ίδια η Κ.Π. αποτελεί μια πρόκληση για τον ερευνητικό κόσμο, καθώς παρέχει νέες προτάσεις και ευκαιρίες για τον αναπτυγμένο και μη κόσμο. Τέλος, η Κ.Π. χαράζει μια νέα πολιτική στον τομέα των ΤΠΕ που αφορά στους νέους τρόπους διακυβέρνησης, αυτοοργάνωσης και της αυτοδιαχείρισης τόσο της τεχνολογικής κοινωνίας όσο και της κοινωνίας των πολιτών.

Η θεωρία και πρακτική της Κοινότητας πληροφορικής, σταδιακά, εξελίσσεται. Αυτό απορρέει από τις εμπειρίες, από την πρόσβαση στα κοινωνικά δίκτυα και από την ανάγκη προσέγγισης των προκλήσεων των ΤΠΕ με εκπληκτική ταχύτητα, καθώς και την αναγνώριση ότι η προσφερόμενη πρόσβαση είναι ανεπαρκής. Η Κ.Π. έχει στόχο να εξασφαλιστεί μια τοπική, αστική και "δημόσια" παρουσία σε ένα όλο και περισσότερο εμπορευματοποιημένο διαδικτυακό περιβάλλον με την ενεργοποίηση και υποστήριξη καινοτόμων τοπικών δικτύων, που απαιτούν ιδιαίτερη προσαρμογή στην τεχνολογική αλλαγή και την παγκοσμιοποιημένη της παραγωγής και το διαρκή ανταγωνισμό.

Η Κ.Π., συνοψίζοντας τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από την εμπειριστατωμένη μελέτη σχετικών ερευνών, έχει πολλαπλές προοπτικές. Σε αυτές περιλαμβάνονται:

1. οργανωτικές μελέτες της εφαρμογής και της υλοποίησης των συστημάτων πληροφοριών·

2. συμμετοχή στις δραστηριότητες μιας επιχείρησης για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (στη συγκεκριμένη περίπτωση μέσω της χρήσης των ΤΠΕ).
3. Ανάπτυξη της Κοινότητας Πληροφορικής, καθώς εφαρμογή και προσέγγιση της διαδικασίας από το κράτος, με σκοπό να οργανωθούν μελέτες και δημόσια προγράμματα που θα εφαρμοστούν από την πολιτική και τη δημόσια διοίκηση, με κύριο στόχο το δημόσιο συμφέρον.
4. με τη χρήση των ΤΠΕ ως εργαλείο για την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, οι υπηρεσίες μπορούν να παραδοθούν πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά (στην περίπτωση αυτή, σε σχέση με τους στόχους της Κοινότητας, καθώς και μέσω της χρήσης τώρα, των ΤΠΕ).

1.1.1 ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ»

Έχει υπάρξει σειρά συζητήσεων σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ «Κοινότητας πληροφορικής» και «κοινωνικών συστημάτων πληροφορικής». Ο όρος των κοινωνικών συστημάτων πληροφορικής (SI) γενικά ερμηνεύεται με τις εργασίες του Rob Kling και των συναδέλφων του στο κέντρο κοινωνικών συστημάτων πληροφορικής στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνα. Σύμφωνα με τον Kling, ως "κοινωνικά συστήματα πληροφορικής" ορίζεται "ένας οργανισμός έρευνας και μελέτης, ο οποίος εξετάζει τις κοινωνικές πτυχές της μηχανοργάνωσης, περιλαμβανομένων των ρόλων της πληροφορικής στις κοινωνικές και οργανωτικές αλλαγές, τις χρήσεις των τεχνολογιών πληροφοριών στα κοινωνικά περιβάλλοντα και τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνική οργάνωση των τεχνολογιών της πληροφορίας επηρεάζεται από κοινωνικές δυνάμεις και κοινωνικές πρακτικές" (2).

Με βάση τον ορισμό αυτό συνοψίζουμε τις εξής διαφορές μεταξύ CI & SI (2):

- a. Τα SI ασχολούνται συγκεκριμένα με την "έρευνα και μελέτη" ενώ η CI ασχολείται με το "πρακτικό" κομμάτι (καθώς και την έρευνα) της χρήσης των ΤΠΕ
- b. Τα SI είναι με πολύ γενικό και αφηρημένο κομμάτι στην κατηγορία των κοινωνικών συστημάτων και των κατηγοριών μηχανοργάνωσης ενώ η CI πραγματεύεται τον τρόπο χρήσης των ΤΠΕ συγκεκριμένων αναγνωρίσιμων Κοινοτήτων.

c. Η CI, μεταξύ άλλων, ασχολείται με συγκεκριμένες εφαρμογές των ΤΠΕ σε κοινωνικά/κοινωνικά πλαίσια (υγεία, οικονομική ανάπτυξη, εκπαίδευση) ενώ τα SI αφορούν σε γενικότερο επίπεδο ένα κοινωνικό ή οργανωτικό σύστημα.

d. Η CI χρησιμοποιείται στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη υλικού και λογισμικού των ΤΠΕ (καθώς και εφαρμογών τους), ενώ τα SI φαίνεται να έχουν μικρή συμμετοχή σε αυτές τις δραστηριότητες.

1.1.2 ΤΑ ΠΙΟ ΔΗΜΟΦΙΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

Σήμερα, υπάρχουν πολλοί ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης. Οι ιστότοποι διακρίνονται σε κατηγορίες ανάλογα με (3):

- το αντικείμενό τους, δηλ. το στόχο της δικτύωσης
- τον τρόπο εγγραφής και συμμετοχής μελών (ελεύθερη ή περιορισμένη)
- τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των μελών τους
- το είδος του περιεχομένου που ανταλλάσσουν οι χρήστες μεταξύ τους.

Άλλοι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης εστιάζουν σε συγκεκριμένα ενδιαφέροντα χρηστών, ενώ άλλοι δεν έχουν συγκεκριμένο στόχο ή αντικείμενο. Οι τελευταίοι συχνά αναφέρονται ως "παραδοσιακοί" ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης και συνήθως έχουν ανοιχτή την ένταξη μελών σε όλους τους χρήστες του Διαδικτύου. Στους περισσότερους από αυτούς τους ιστότοπους τα μέλη μπορούν και να δημιουργήσουν το δικό τους δίκτυο φίλων και να εξαλείψουν τα μέλη που δεν έχουν κοινά ενδιαφέροντα ή στόχους (3).

Σε κάποιους ιστότοπους η εγγραφή μελών είναι ελεύθερη, ενώ σε άλλους απαιτείται πρόσκληση από ένα υπάρχον μέλλον, δηλ. σύσταση του μέλους για την εγγραφή του. Ο τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των μελών μπορεί να είναι ατομικός, δηλαδή ανάμεσα σε δύο άτομα, ή μαζικός όπου τα μέλη δημοσιεύουν περιεχόμενο ορατό σε όλους τα μέλη. Μπορεί να περιλαμβάνει δημοσιεύσεις μηνυμάτων ή ακόμα και ζωντανές συνομι-

λίες, σχόλια, νήματα συζητήσεων κλπ. Το περιεχόμενο που δημοσιεύουν ή ανταλλάσσουν μεταξύ τους τα μέλη του ιστότοπου μπορεί να είναι κείμενο, φωτογραφίες, ή ακόμα και βίντεο (3).

Τα ιστολόγια (blogs ή web logs) αποτελούν ένα είδος κοινωνικών δικτύων των οποίων τα μέλη (bloggers) δραστηριοποιούνται έντονα επαγγελματικά ή από προσωπικό ενδιαφέρον σε συγκεκριμένο τομέα ή θέμα και επιθυμούν να δημοσιεύουν τις προσωπικές τους απόψεις συνήθως με εκτενή τρόπο. Στόχος τους είναι προσελκύσουν απλούς χρήστες του Διαδικτύου οι οποίοι θα γίνουν αποδέκτες των προσωπικών του απόψεων, ή θα εμπλακούν σε διάλογο μαζί τους. Μπορούν να χαρακτηριστούν ως “ερασιτέχνες” δημοσιογράφοι ή συγγραφείς (3).

Οι πιο δημοφιλείς ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης σήμερα είναι οι εξής (3):

- Facebook
- MySpace
- Youtube
- Blogger
- Flickr
- Twitter
- LinkedIn

1.1.2.1 Facebook

The image shows the Facebook logo, which consists of the word "facebook" in a white, lowercase, sans-serif font, centered on a solid blue rectangular background.

Το Facebook είναι μια ανοιχτή online υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης όπου οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνούν με τους φίλους τους, να δημιουργήσουν νέες σχέσεις και να συγκροτήσουν ομάδες κοινού ενδιαφέροντος. Η ιστορία του Facebook ξεκίνησε το 2004 μέσα από το Χάρβαρντ, όταν ο τριτοετής φοιτητής τότε Μαρκ Ζούκερμπεργκ σκέφτηκε να δημιουργήσει ένα ηλεκτρονικό δίκτυο για την επικοινωνία μεταξύ των συμφοιτητών του. Στην αρχή το Facebook προοριζόταν μόνον για τους φοιτητές του Χάρβαρντ. Στη συνέχεια επεκτάθηκε και σε άλλα πανεπιστήμια της Βοστώνης και της ευρύτερης περιοχής της Νέας Αγγλίας, αλλά παρέμενε πάντα σε πλαίσια πανεπιστημιακά και μαθητικά. Το Σεπτέμβριο του 2006 η ιστοσελίδα όμως έγινε προσβάσιμη σε όλο τον κόσμο και έκτοτε ξεκίνησε η ραγδαία άνοδός του (4).

Οι χρήστες του facebook μπορούν να εγγραφούν σε αυτό καταχωρώντας προσωπικά στοιχεία όπως όνομα, επίθετο, ηλεκτρονική διεύθυνση, ηλικία κλπ. Σ' αυτόν το χώρο μπορούν άτομα από οποιαδήποτε χώρα να επικοινωνήσουν, να μοιραστούν εικόνες, βίντεο, μουσική και ό,τι άλλο επιθυμούν χωρίς εμπόδια. Η εγγραφή μπορεί να δημιουργηθεί μέσα σε ελάχιστο χρόνο και μάλιστα είναι δωρεάν. Τα μέλη διατηρούν λίστα φίλων τους οποίους έχουν τη δυνατότητα να αναζητήσουν, να προσκαλέσουν ή να αποδεχτούν/αρνηθούν τη "φιλία" τους (4).

Το Facebook παρέχει στα μέλη του και μία σειρά ψυχαγωγικών εφαρμογών όπως τεστ προσωπικότητας, νοημοσύνης, ικανοτήτων καθώς και παιχνίδια ή υπηρεσίες προσομοίωσης της πραγματικότητας - εικονικές φάρμες, κατοικίδια, εικονικές οικογένειες-τα οποία είναι πολύ δημοφιλή. Το facebook μετρά μόλις 6 χρόνια ζωής στον κυβερνοχώρο και η εξάπλωσή του αποτελεί φαινόμενο, εφόσον σήμερα αριθμεί περισσότερα από 500 εκατομμύρια μέλη. Το facebook είναι τόσο δημοφιλές που η ιστορία του έγινε ταινία το 2010 με τίτλο "The social network" (5).

"Μια φθινοπωρινή βραδιά του 2003, ο φοιτητής του Χάρβαρντ και ιδιοφυΐα στις γλώσσες προγραμματισμού, Μαρκ Ζάκερμπεργκ, κάθεται στον υπολογιστή του και ξεκινά να δουλεύει πάνω σε μια καινούρια ιδέα... αρχίζει κάτι που σύντομα θα μετατραπεί σε ένα παγκόσμιο κοινωνικό δίκτυο και θα προκαλέσει επανάσταση στην επικοινωνία. Μόλις έξι χρόνια, αλλά και 500 εκατομμύρια φίλους μετά, ... γίνεται ο νεαρότερος δισεκατομμυριού-

χος στην Ιστορία. Όμως η επιτυχία οδηγεί τόσο σε προσωπικές όσο και νομικές επιπλοκές.” (5).

Τίτλος κοινωνικού δικτύου	facebook
Διεύθυνση ιστότοπου	www.facebook.com
Ελεύθερη εγγραφή μελών	Ναι
Απαιτούμενα στοιχεία για την εγγραφή μελών	Όνοματεπώνυμο , ηλικία, φύλο , ηλεκτρονική διεύθυνση
Στοιχεία που εμφανίζονται στο προφίλ των μελών	Φωτογραφία, Ημερομηνία γέννησης, Σπουδές, Επάγγελμα, Ενδιαφέροντα, Προσωπική κατάσταση (ελεύθερος/δεσμευμένος κλπ)
Τρόπος διασύνδεσης με άλλους χρήστες	Ελεύθερη/ Μετά από πρόσκληση/ Μετά από αίτημα

(4).

Το Facebook αποτελεί τον αγαπημένο προορισμό εκατομμυρίων Ελλήνων χρηστών του Διαδικτύου. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Επιχειρείν (ELTRUN) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, η πλειοψηφία του συνόλου των χρηστών (62%) που είναι εγγεγραμμένοι στο facebook δεν είναι εγγεγραμμένοι σε άλλη παρόμοια ιστοσελίδα. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των χρηστών (59%) επισκέπτεται το facebook συχνότερα από 1 φορά την ημέρα. Το 34% των χρηστών επισκέπτεται το facebook 2-3 φορές ημερησίως και το 25% ακόμη συχνότερα. Το 75% των χρηστών ξοδεύουν λιγότερο από 30 λεπτά σε κάθε τους επίσκεψη στο facebook. Το 50% δηλώνει μέσο χρόνο επίσκεψης λιγότερο από ένα τέταρτο της ώρας (6).

Το αποτέλεσμα αυτό σε συνδυασμό με τη μέση συχνότητα επισκέψεων δείχνει πως ο μέσος χρήστης του facebook το επισκέπτεται αρκετές φορές την ημέρα και για μικρή διάρκεια, άρα γίνεται αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας του. Το 92% των χρηστών δηλώνει πως ο βασικός λόγος χρήσης του facebook είναι η επικοινωνία με παλιούς φίλους και γνωστούς. Στη συνέχεια, ο δεύτερος επικρατέστερος λόγος χρήσης είναι η ενασχόληση με διάφορες εφαρμογές (τεστ γνώσεων & ευφυΐας, ερωτηματολόγια προτιμήσεων, φωτογραφίες & βίντεο, κ.ά.) και παιχνίδια που μπορεί να εγκατασταθούν στην ιστοσελίδα του facebook. Το 46% των χρηστών δηλώνει πως χρησιμοποιεί το facebook για να μαθαίνει προσωπικά στοιχεία φίλων και γνωστών. Οι νέες γνωριμίες και το «ηλεκτρονικό» φλερτ δεν αποτελούν για τους Έλληνες χρήστες ένα από τα βασικά κίνητρα

χρήσης του facebook, αφού μόνο το 28% δηλώνει πως επισκέπτεται το facebook για αυτόν τον λόγο (6).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, σχεδόν το σύνολο των χρηστών εκμεταλλεύεται τη δυνατότητα που παρέχει το facebook για επανασύνδεση με παλιούς φίλους και γνωστούς και ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των χρηστών επιδίδεται σε ένα νέο είδος “ηλεκτρονικού κουτσομπολιού”. Αναφορικά με το βαθμό εμπιστοσύνης των χρηστών προς το Facebook, το 33% των χρηστών δηλώνει πως εμπιστεύεται αρκετά ή πολύ το facebook και το 38% δηλώνει πως δεν το εμπιστεύεται καθόλου ή το εμπιστεύεται λίγο. Όσον αφορά τη σχέση που έχουν οι χρήστες με το facebook, είναι σχεδόν ή πολύ απαραίτητο στο 42% των χρηστών. Το ποσοστό αυτό επιβεβαιώνει την ιδιαίτερη σχέση που έχουν οι χρήστες του facebook με την συγκεκριμένη ιστοσελίδα (6).

1.1.2.2 Myspace

Το myspace είναι μια ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης με έδρα της το Beverly Hills της Καλιφόρνια. Το Myspace έγινε ο πιο δημοφιλής ιστότοπος κοινωνικής δικτύωσης στις Ηνωμένες Πολιτείες τον Ιούνιο του 2006. Είχε ξεπεράσει σε διεθνές επίπεδο τον κύριο ανταγωνιστή του το Facebook, τον Απρίλιο του 2008, με βάση τους μηνιαίους επισκέπτες. Απασχολεί 1.000 εργαζόμενους, μετά την απόλυση του 30% του εργατικού δυναμικού της, τον Ιούνιο του 2009. Η εταιρεία δεν αποκαλύπτει τα έσοδα ή τα κέρδη της. Τον Αύγουστο του 2010 περιορίστηκε στα 95 εκατομμύρια μοναδικούς χρήστες (7).

Τίτλος κοινωνικού δικτύου	Myspace
Διεύθυνση ιστότοπου	http://www.myspace.com
Ελεύθερη εγγραφή μελών	Ναι
Απαιτούμενα στοιχεία για την εγγραφή μελών	Όνομα, επώνυμο, Email, φύλο, τύπος λογαριασμού
Στοιχεία που εμφανίζονται στο προφίλ των μελών	Φωτογραφία, Ημερομηνία γέννησης, Ενδιαφέροντα, Κατάσταση
Τρόπος διασύνδεσης με άλλους χρήστες	Μετά από αίτημα
Υλικό που μπορούν να δημοσιεύσουν οι χρήστες	Κείμενο, Εικόνες, Βίντεο, Σύνδεσμοι
Άλμπουμ φωτογραφιών	Ναι
Αριθμός χρηστών παγκοσμίως	34.000.000

(8).

1.1.2.3 YouTube

Το YouTube είναι μια υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης με περιεχόμενο που αποτελείται από βίντεο που δημιουργούν και δημοσιεύουν τα μέλη του. Μέσα από την σελίδα του YouTube οι χρήστες μπορούν να αναπαράγουν τα βίντεο που ανήκουν σε άλλους χρήστες και να “ανεβάσουν” και να τα δικά τους βίντεο. Επίσης έχουν την δυνατότητα να σχολιάσουν τα βίντεο και τα τραγούδια που ακούν και να δείξουν αν τους αρέσουν ή

όχι, απλά πατώντας ένα κουμπί. Οι χρήστες μπορούν να επιλέξουν το περιεχόμενό τους να είναι δημόσιο ή ιδιωτικό για τους ίδιους και συγκεκριμένους χρήστες. Το YouTube αποτελεί τη μεγαλύτερη σε χρήστες και όγκο περιεχομένου μηχανή αναζήτησης και παροχής βίντεο (9).

Τίτλος ιστότοπου	Youtube
Διεύθυνση ιστότοπου	www.youtube.com
Ελεύθερη εγγραφή μελών	Ναι, Σύνδεση με λογαριασμό gmail
Απαιτούμενα στοιχεία για την εγγραφή μελών	Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, Τοποθεσία, Ημερομηνία γέννησης, Φύλο
Στοιχεία που εμφανίζονται στο προφίλ των μελών	Φωτογραφία, Ημερομηνία γέννησης, Σπουδές, Επάγγελμα Ενδιαφέροντα, Κατάσταση
Τρόπος διασύνδεσης με άλλους χρήστες	Ελεύθερη/Μετά από πρόσκληση/Μετά από αίτημα
Υλικό δημοσίευσης	Κείμενο, Εικόνες, Βίντεο, Σύνδεσμοι
Άλμπουμ φωτογραφιών	Ναι/Όχι
Αριθμός προβολών βίντεο	Περισσότερες από 1 δισεκατομμύριο την εβδομάδα

(9).

1.1.2.4 Twitter

twitter

Το twitter δημιουργήθηκε το 2006 και έχει περίπου 200 εκατομμύρια χρήστες, οι οποίοι δημοσιεύουν καθημερινά 65 εκατομμύρια μηνύματα. Τα μηνύματα είναι μικρού μεγέθους, όσο και τα μηνύματα κινητής τηλεφωνίας. Τα μέλη μπορούν να ακολουθούν τα μηνύματα άλλων χρηστών καθώς και να απαντούν σε αυτά. Το δίκτυο έχει απαγορευθεί στην Κίνα (λογοκρισία). Το δίκτυο προσφέρει στους χρήστες του τη δυνατότητα να αναφέρουν ενόχληση από άλλα μέλη του δικτύου, των οποίων ο λογαριασμός μπορεί να ανασταλεί γι' αυτό το λόγο. Όταν ένας χρήστης δημοσιεύσει ένα μήνυμα, δεν είναι δυνατόν να το αλλάξει, αλλά μόνο να το διαγράψει (10).

Τίτλος	Twitter
Διεύθυνση URL	www.twitter.com
Ελεύθερη εγγραφή	Ναι
Απαιτούμενα στοιχεία εγγραφής	Όνοματεπώνυμο, e-mail
Στοιχεία προφίλ	Όνομα, Φωτογραφία, Τοποθεσία, Αντιπροσωπευτικό μήνυμα ή slogan.
Τρόπος διασύνδεσης με τους χρήστες	Μετά από αίτημα
Υλικό δημοσίευσης	Μικρά τμήματα κειμένου (tweets) που αποτελούνται από μέχρι 140 χαρακτήρες. Οι δημοσιεύσεις των μελών εμφανίζονται αυτόματα τους σελίδες των επαφών τους. Τα μέλη μπορούν να στέλνουν προσωπι-

	κά μηνύματα τους διασυνδέσεις τους.
Άλμπουμ φωτογραφιών	Μέσω εφαρμογής τρίτων
Αριθμός χρηστών παγκοσμίως	200 εκατομμύρια

(10).

1.1.2.5 LinkedIn

Το δίκτυο LinkedIn στοχεύει στη δικτύωση επαγγελματιών και διευκολύνει τα μέλη του στη διατήρηση επαγγελματικών σχέσεων ακόμα και στην εύρεση εργασίας. Η δικτύωση των μελών ελεγκτείται σε 3 επίπεδα (11):

κάθε μέλος διασυνδέεται αυτόματα με τους άμεσους γνωστούς του με τους γνωστούς των γνωστών του.

Τίτλος	LinkedIn
Διεύθυνση URL	www.linkedin.com
Ελεύθερη εγγραφή	Ναι
Απαιτούμενα στοιχεία εγγραφής	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ, ΠΟΛΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑ- ΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Στοιχεία προφίλ	Φωτογραφία, Σπουδές, Επάγγελμα, Συνδέσεις, Ιστοσελίδες
Τρόπος διασύνδεσης με άλλους χρήστες	Ελεύθερη/Μετά από πρόσκληση/Μετά από αίτημα
Υλικό δημοσίευσης	Κείμενο, Εικόνες, Βίντεο, Σύνδεσμοι (θέσεις εργασίας, εργοδότες)
Άλμπουμ φωτογραφιών	Ναι
Αριθμός χρηστών παγκοσμίως	Περισσότεροι από 100 εκατομμύρια.

(11).

1.1.2.6 Blogger

Το Blogger είναι μια υπηρεσία δημιουργίας ιστολόγιων (web logs ή blogs). Οι χρήστες δημοσιεύουν σε αυτά υλικό με τη μορφή κειμένου, φωτογραφιών ή βίντεο. Οι υπόλοιποι χρήστες μπορούν να προσθέτουν σχόλια και αντιδράσεις στο δημοσιευμένο υλικό (11).

Τίτλος ιστότοπου	BLOGGER
Διεύθυνση ιστότοπου	www.blogger.com
Ελεύθερη εγγραφή μελών	Ναι, Ενοποίηση με λογαριασμό Google
Απαιτούμενα στοιχεία για την εγγραφή	Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

μελών	
Στοιχεία που εμφανίζονται στο προφίλ των μελών	Φωτογραφία, Ημερομηνία γέννησης, Σπουδές, Επάγγελμα, Ενδιαφέροντα, Κατάσταση
Τρόπος διασύνδεσης με άλλους χρήστες	Οι χρήστες μπορούν να δημιουργήσουν ομάδες δημοσίευσης, οι χρήστες μπορούν να προσθέσουν τις δημοσιεύσεις άλλων σε δικές τους σελίδες (blog follow-up), οι χρήστες μπορούν να σχολιάζουν τις δημοσιεύσεις άλλων χρηστών, οι χρήστες μπορούν να προσθέσουν «αντιδράσεις» (reactions) σε δημοσιευμένα άρθρα, παρέχοντας προκαθορισμένα σχόλια (π.χ. «like it», «so and so» κλπ).
Υλικό δημοσίευσης	Κείμενο, Εικόνες (φιλοξενούνται στο Picasa που συνδέεται με λογαριασμό Google), Βίντεο (φιλοξενείται στο Google Videos), Σύνδεσμοι. Οι δημοσιεύσεις δημοσιεύονται στο domain blogspot.com. Οι δημοσιεύσεις μπορούν να γίνουν και από το κινητό.
Άλμπουμ φωτογραφιών	Ναι

(10)

1.1.2.7 Flickr

Το flickr είναι ένα κοινωνικό δίκτυο δημοσίευσης και διαμοίρασης φωτογραφιών. Οι χρήστες του ανεβάζουν, οργανώνουν και δημοσιεύουν τις φωτογραφίες τους. Μπορούν να προσθέσουν άτομα που είναι επίσης μέλη του δικτύου και εμφανίζονται στις φωτογραφίες, καθώς και κατηγορίες, σημειώσεις, σχόλια και προτιμήσεις για συγκεκριμένες φωτογραφίες. Το flickr παρέχει δυνατότητες αναζήτησης φωτογραφιών με βάση παγκόσμια τοποθεσία, με βάση το μοντέλο της φωτογραφικής μηχανής με την οποία τραβήχτηκαν, αλλά και με βάση τις κατηγορίες ή ετικέτες που συνδέεται με τις φωτογραφίες (12).

Τίτλος	Flickr
Διεύθυνση URL	http://www.flickr.com
Ελεύθερη εγγραφή	Ναι, Δημιουργεί λογαριασμό yahoo, Συνδέεται με λογαριασμό facebook, google.
Απαιτούμενα στοιχεία εγγραφής	Όνομα, Φύλο, Ημερομηνία Γέννησης, Χώρα.
Στοιχεία προφίλ	Φωτογραφία, Τοποθεσία, Φύλο, Κατάσταση, Επάγγελμα, Επαφές, Ομάδες
Τρόπος διασύνδεσης με τους χρήστες	Μετά από πρόσκληση Υπάρχει δυνατότητα αναζήτησης άλλων μελών με βάση το email τους. Υπάρχει δυνατότητα συμ-

	μετοχής σε ομάδες.
Υλικό δημοσίευσης	Εικόνες, Βίντεο, Σχόλια, Σημειώσεις, Αντιδράσεις. Ο χρήστης μπορεί να καθορίσει ποιος θα βλέπει το περιεχόμενό του, σε ομάδες επαφών.
Άλμπουμ φωτογραφιών	Ναι
Αριθμός χρηστών παγκοσμίως	Περισσότεροι από 40 εκατομμύρια.
Αριθμός φωτογραφιών που φιλοξενεί	Περισσότερες από 4 δισεκατομμύρια

(12).

1.1.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ (CI) ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Networked Society).

Η ανάπτυξη των κοινοτήτων πληροφορικής είναι στην ουσία ένα αποτέλεσμα της μαζικής αναδόμησης των διαφόρων κοινωνικών δεσμών, δομών και θεσμικών οργάνων, όπως αυτά εξελίσσονται για να προσαρμοστούν στις νέες ευκαιρίες και τις προκλήσεις που παρουσιάζονται από την ψηφιακή τεχνολογία. Ωστόσο, η αναδόμηση αυτή δε γίνεται με καθαρά τυχαίο ή ανιδιοτελή τρόπο. Στην πραγματικότητα, η ανάπτυξη αυτών των νέων κοινωνικών δομών λειτουργεί σταδιακά, ώστε να εμπλουτιστούν και να ενδυναμωθούν με τους νέους διαθέσιμους πόρους, για τη διαχείριση και διοίκηση των επιμέρους διαδικασιών σε έναν οργανισμό (13).

Ας εξηγήσουμε τώρα τι εννοούμε με τον όρο «*διαδικτυακή κοινωνία*» (*Networked Society*). Είναι μια κοινωνία, η οποία αναδιαμορφώνεται μόνη της βάσει ενός ανοικτού ηλεκτρονικού δικτύου από ευρέως διαμοιραζόμενων πληροφοριών. Υπό αυτή την έννοια, η έννοια του «κοινωνικού δικτύου» έρχεται σε κάποιο βαθμό, σε αντίθεση με την έννοια των «κοινοτικών δικτύων», συμβατικά δομημένη γύρω από τις σχέσεις των αυτόνομων και αυτοκατευθυνόμενων μεμονωμένων φορέων (ή κόμβων) όπου η βασική διάρθρωση είναι η αλληλεπίδραση των ατόμων με άλλα άτομα μέσω διασυνδέσεων που γίνεται με βάση την ατομική επιλογή.

Η αντίθεση εδώ μεταξύ των CI & Network Society είναι ότι οι CI οργανώνονται στα πλαίσια ενός κοινόχρηστου πλαισίου το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει κοινές αξίες, νόρμες, κανόνες συμπεριφοράς, ορισμένους στόχους και ούτω καθεξής (14).

Ο ρόλος των Κοινοτήτων στην διαδικτυακή κοινωνία είναι υπό την έννοια αυτή, η παροχή δημιουργικής και διαλεκτικής επικοινωνιακής δραστηριότητας, με βάση το προσωπικό δίκτυο του κάθε χρήστη. Μια «πληροφορική» ανάλυση που βασίζεται στις "κοινότητες" έρχεται σε αντίθεση με τον κυρίαρχο τρόπο ανάλυσης, η οποία βλέπει την τεχνολογία να μεσολαβεί στα δίκτυα, ως αποτελούμενη από αλληλοσυνδεδεμένα άτομα που συγκεντρώνονται μόνο μέσω της θέσης τους ως ημιαυτόνομοι κόμβοι (15).

1.1.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η κοινωνική εξέλιξη προσεγγίζει την κοινωνία, σε διάφορα ζητήματα όπως η οργάνωση, η διοίκηση και η ισχύς της κοινωνίας. Κατά αυτόν τον τρόπο το κομμάτι της κοινωνικής εξέλιξης είναι σε ένα βαθμό παράλληλο με την κοινότητα πληροφορικής δηλαδή ο αριθμός των διαδικασιών που περιλαμβάνει η κοινωνική εξέλιξη και λαμβάνουν χώρα μέσα σε μια κοινότητα, μπορούν επίσης, να είναι οι ίδιες διαδικασίες που αναλαμβάνονται κατά τη διάρκεια εφαρμογής μιας δραστηριότητας κοινότητας πληροφορικής. Οι κοινότητες πληροφορικής και η κοινωνική εξέλιξη είναι σύμμαχοι. Ενδιαφέρονται και οι δύο τομείς για την αυτό-εξέλιξή τους, την αυτό-διαχείριση και την ενίσχυση των ικανοτήτων τους. Έτσι, ο ένας τομέας θα μπορούσε να αξιοποιήσει τις δεξιότητες και στρατηγικές του άλλου τομέα και να αλληλο-παρέχουν πρόσθετους πόρους και δεξιότητες στις διαδικασίες του καθενός (16).

Ομοίως, οι διάφορες πρωτοβουλίες και δεξιότητες, εφαρμογές/ υλοποιήσεις της κοινότητας πληροφορικής, μπορούν να επωφεληθούν σημαντικά έχοντας πρόσβαση στις διαδικασίες της κοινωνικής εξέλιξης και εξελισσόμενες σε πιο αποτελεσματικές κατά την πραγματοποίησή τους, καθώς θα μπορούν να οικοδομήσουν τις προϋπάρχουσες δραστηριότητες της κοινωνικής εξέλιξης (15).

1.2 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΑ Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι πληροφοριακές κοινότητες παρέχουν την κατεύθυνση και τη βάση για μια επανεξέταση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται η τεχνολογία, της αναπτυξιακής εφαρμογής των πληροφοριακών συστημάτων, και ίσως το πιο σημαντικό, επανεξέταση του τρόπου παροχής ηγεσίας στην αναθεώρηση και επαναδιάταξη του ρόλου των κοινοτήτων σε μια σύγχρονη τεχνολογικά κοινωνία. Σαν βάση, η πληροφοριακή κοινότητα παρουσιάζει μια κριτική στις συμβατικές προσεγγίσεις ανάπτυξης της τεχνολογίας και προτείνει μια νέα κατεύθυνση για τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας της πληροφορίας (χρήση της ΤΠΕ για μεταβίβαση ευθυνών και των αρμοδιοτήτων σε κοινότητες και μακριά από κεντρικά θεσμικά όργανα). Παρουσιάζει, επίσης, το μακροπρόθεσμο/μεσοπρόθεσμο τρόπο που θα αποδειχθεί και μοναδικά εφικτός, βιώσιμος και χαμηλού κόστους, για να οργανωθούν και να διανεμηθούν ευρέως οι υπηρεσίες πληροφοριών (Σ' αυτό το σημείο παρατηρούμε πως προσφέρονται ευκαιρίες σε ακαδημαϊκό επίπεδο, που είναι εξαιρετικές τόσο σε επίπεδο έρευνας, όσο και σε ανάπτυξης) (15).

Η δική μου εκτίμηση είναι πως οι πληροφοριακές κοινότητες βρίσκονται σε παράλληλο επίπεδο ανάπτυξης με τα συστήματα διαχείρισης και ανάπτυξης πληροφοριών σε πανεπιστήμια και κολλέγια. Έτσι, με μια ισχυρή πρακτική μπορούν να συνδέονται πολλαπλά με προγράμματα κοινωνικής και δημόσιας διοίκησης, σχεδιασμού και ανάπτυξης πληροφορικής και υπηρεσιών σχεδίασης.

Ωστόσο, υπάρχει μια ποικιλία προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Κοινότητα πληροφορικής. Ίσως η μεγαλύτερη άμεση πρόκληση είναι τα προβλήματα που συνδέονται με τη θεσμοποίηση. Ξεκίνησε ως ένα περιθωριακό φαινόμενο, που συγκέντρωσε όμως πληθώρα ακαδημαϊκών και επαγγελματιών πληροφορικής και άλλων επιστημόνων οι οποίοι ένιωσαν δυσαρεστημένοι με τον κλάδο τους διότι δε φαίνεται να είχαν λάβει υπόψη τις ευκαιρίες και τους κινδύνους που συνδέονται με τις νέες ΤΠΕ και ενδέχεται να επηρεάσουν τους πληθυσμούς των περιθωριοποιημένων στον αναπτυσσόμενο κόσμο (15).

Αντιβαίνει ωστόσο, προς τα λεγόμενα των περισσότερων περιθωριοποιημένων ακαδημαϊκών ερευνητών των πληροφοριακών κοινοτήτων, οι οποίοι δεν έχουν ιδιαίτερη

πειθώ, διότι οι ίδιοι μπορεί να ανήκουν σε ένα σημαντικό πλαίσιο, από θεσμικής και εννοιολογικής πλευράς, όμως πολλοί μπορούν να το αμφισβητήσουν από τις ευκαιρίες για κοινωνική αλλαγή που είδαν από τις ΤΠΕ που εκπροσωπούν (15).

1.3 Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι ψηφιακές κοινότητες είναι μια εφαρμογή που χρησιμοποιούμε για να φθάσουμε στα άδυτα των κοινοτήτων πληροφορικής. Ο O'Neil (2002) εξέτασε παραπάνω από 30 μελέτες που αφορούν την κοινότητα πληροφορικής και την ψηφιακή κοινότητα.

Η ψηφιακή κοινότητα αποτελεί μέρος του ευρύτερου πλαισίου της κοινότητας πληροφορικής. Από το συνδυασμό των σχετικών μελετών και αναλύσεων προκύπτουν τα εξής:

1. εικονικές κοινότητες, που συχνά ονομάζονται κοινοτικά δίκτυα, τα οποία είναι εγκαταστάσεις στον κυβερνοχώρο που χρησιμοποιούν μια ταρθεσία Web ή άλλα εργαλεία, ώστε να χρησιμοποιηθούν από τα άτομα όταν συνδεθούν.
2. Telecenters, αλλιώς ονομάζονται κοινοτικά κέντρα τεχνολογίας, και πρόκειται για εγκαταστάσεις στελεχωμένες συχνά με εθελοντές, οι οποίοι μπορούν να ενημερώσουν τους ανθρώπους να μάθουν να χρησιμοποιούν τους υπολογιστές και το internet, συνήθως δωρεάν.
3. Τα Cybercafés, είναι όπως η προηγούμενη κατηγορία, αλλά περισσότερο έχει στόχο το κέρδος, παρέχοντας σύνδεση σε Η/Υ με ορισμένη χρέωση.
4. Συνδέσεις υψηλής ταχύτητας σε τοπικό επίπεδο και μια τοπική κοινότητα.

Η ψηφιακή κοινότητα (social network), είναι η πιο διαδεδομένη μορφή των κοινωνικών δικτύων (social media), μιας και προσφέρει πιο άμεση επικοινωνία μεταξύ των χρηστών.³ Πρόκειται για ένα τεράστιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης που εκμηδενίζει τις αποστάσεις και ξεπερνά τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας. Μέσα από αυτά τα sites (σελίδες δικτύωσης) οι χρήστες επικοινωνούν μεταξύ τους, ενημερώνονται και ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τα ενδιαφέροντα τους και τις δραστηριότητες τους.⁴ Το κάθε δίκτυο προσπαθεί να διαφοροποιηθεί σε κάποιες λεπτομέρειες και να προσφέρει κάποια ξεχωριστή υπηρεσία, κάνοντάς το πιο δημοφιλές σε συγκεκριμένες ομάδες χρηστών.⁵

Τα κοινωνικά δίκτυα περιλαμβάνουν ένα καθημερινό τεράστιο όγκο δεδομένων που κυκλοφορούν στο διαδίκτυο με πολύ μεγάλες δυνατότητες σχεδόν για οποιοσδήποτε ανάγκες. Εκτός από την πλάκα ή την επικοινωνία που μπορεί να θέλει κάποιος να κάνει με τους φίλους του οπουδήποτε στον κόσμο, τα κοινωνικά δίκτυα μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση και δικτύωση με επιστήμονες, καθώς και τη δυνατότητα προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών.

³ Πρόκειται για μια εικονική διαδικτυακή κοινότητα, όπου μπορούμε να χτίσουμε το δικό μας δίκτυο από φίλους, συνεργάτες ή ανθρώπους με κοινά ενδιαφέροντα. Υπάρχουν αρκετοί τρόποι που προσφέρεται διαδραστικότητα στα μέλη από το κάθε δίκτυο, όπως e-mail, άμεσα μηνύματα, video κ.ά.

⁴ Στην τελευταία αυτή κατηγορία ανήκουν τα πιο διαδεδομένα social media, όπως το Facebook, το LinkedIn, το Myspace και το Twitter. Εκτός από το Facebook, υπάρχουν δεκάδες ακόμα δημοφιλή Social Networking sites, όπως Friendster, LinkedIn, Twitter, Hi5, orkut, Kontain και η λίστα συνεχίζεται και μεγαλώνει καθημερινά.

⁵ Για παράδειγμα, το Multiply πλασάρεται ως “family friendly”, το MySpace δίνει μεγάλη ελευθερία στη δημιουργία προφίλ κάνοντάς το περισσότερο μια προσωπική ιστοσελίδα και πάει λέγοντας. Αντίστοιχα, έχουν αναπτυχθεί και social networks που στοχεύουν γεωγραφικά και όχι δημογραφικά όπως το StudiVZ και το Azcaral. Κάτι ξεχωριστό, είναι οι υπηρεσίες που προσφέρει το Ning, το οποίο προσφέρει μια πλατφόρμα, που μοιάζει λειτουργικά με αυτή του Facebook, στην οποία μπορείς να δημιουργήσεις το δικό σου εξειδικευμένο social network χωρίς να απαιτείται γνώση προγραμματισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΙ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

2.1 ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Υστερα από αρκετές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με την αειφορική ανάπτυξη της ανθρωπότητας, το 1972, μια ομάδα επιστημόνων, με επικεφαλής τον καθηγητή Dennis L. Meadows του Μ.Ι.Τ., έφερε στη δημοσιότητα τα συμπερασματικά δεδομένα της έρευνας τους, με θέμα τα όρια που μπορεί να φτάσει η αναπτυξιακή εξέλιξη της ανθρωπότητας. *«Η μελέτη αυτή παρουσιάστηκε στα Ηνωμένα Έθνη υπό την αιγίδα της οργάνωσης The Club of Rome, ενός συλλόγου δηλαδή στον οποίο μετείχαν οι κορυφαίοι επιστήμονες της εποχής, και δημοσιεύτηκε σε βιβλίο με διακριτικό τίτλο The Limits to Growth (Τα Όρια της Ανάπτυξης). Στη δεκαετία του '70 το βιβλίο αυτό πούλησε 14 εκατομμύρια αντίτυπα και συζητήθηκε εντονότατα. Σήμερα έχει λίγο πολύ ξεχαστεί.»*

Στη συνέχεια ακολουθεί τι ακριβώς προσπάθησαν να αποδείξουν οι επιστήμονες αυτής της ομάδας του Μ.Ι.Τ. , με τις μαθηματικές γνώσεις και τις γνώσεις πληροφορικής της εποχής:

Είναι αναπόφευκτη η συνεχής αύξηση του πληθυσμού της γης, με τις ετήσιες γεννήσεις ανθρώπων ανά τον κόσμο. Η αύξηση αυτή, μάλιστα, γίνεται με γεωμετρική πρόοδο. Η αύξηση όμως, του διεθνούς πληθυσμού αυξάνεται αναλογικά με το κεφάλαιο. Για να κατανοήσουμε την παραπάνω πρόταση, ας φέρουμε το ακόλουθο παράδειγμα: το ανθρώπινο είδος, καλώς ή κακώς έχει επιλέξει μια εξελικτική πορεία στην καθημερινό-

τητά του. Δηλαδή, οι λαοί των μη αναπτυγμένων χωρών σήμερα, όπως της Ινδίας, της Κίνας, της Αφρικής, των οποίων οι συνθήκες διαβίωσης σήμερα είναι κάτω από τα όρια της φτώχειας, έχουν στόχο να αποκτήσουν τις ανέσεις της καθημερινότητας ενός μέσου αστού στο Δυτικό αναπτυγμένο κόσμο.

Την ανάπτυξη αυτή, θα ακολουθήσει η αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής των αντίστοιχων ειδών (με γεωμετρική πάντα πρόοδο). Η αυξημένη παραγωγή οδηγεί αναπόφευκτα και αυτή σε μόλυνση του περιβάλλοντος, αυξημένη κατανάλωση του ορυκτού πλούτου, και εξάντληση των φυσικών πόρων του περιβάλλοντος. Συνεπώς, όπως ο πληθυσμός και το κεφάλαιο αναπτύσσονται με γεωμετρική πρόοδο, και η μόλυνση του περιβάλλοντος, θα αυξηθεί με γεωμετρική πρόοδο.

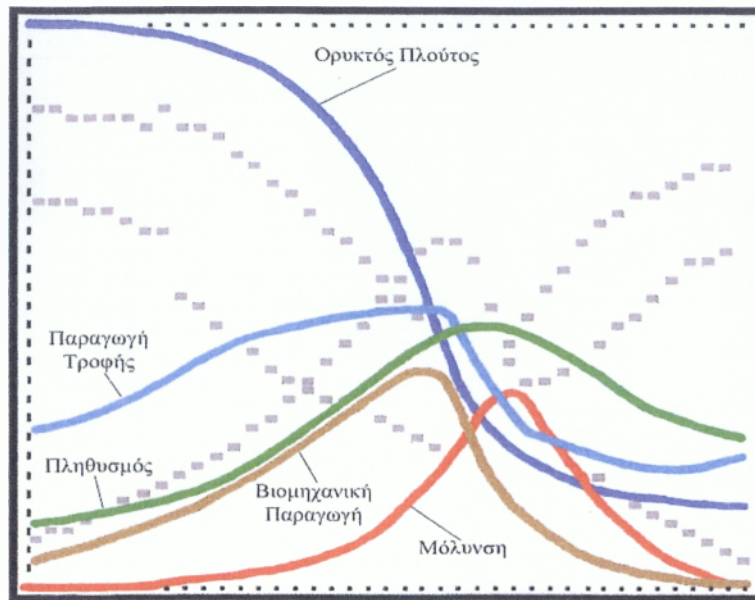
Σύμφωνα με τα παραπάνω, αναπόφευκτη η συνεχής αύξηση του πληθυσμού της γης, με τις ετήσιες γεννήσεις ανθρώπων ανά τον κόσμο. Η αύξηση αυτή, μάλιστα, γίνεται με γεωμετρική πρόοδο. Πρόσφατα το περιοδικό Newsweek κυκλοφόρησε με διακριτικό τίτλο στο εξώφυλλο του “The Oceans are dying”, και όσοι ασχολούνται με το ψάρεμα μπορούν να το πιστοποιήσουν. *«Το ποσοστό της γης που διατίθεται για την καλλιέργεια τροφής μειώνεται και αυτό με γεωμετρική πρόοδο, όχι μόνο λόγω μόλυνσης, αλλά λόγω γεωμετρικά αυξανόμενου κεφαλαίου! Ο χωρικός, δηλαδή, που έχει κάποιο παραθαλάσσιο χωράφι όπου μέχρι τώρα καλλιεργούσε ελιές, το πουλάει πια στον πρώτο τυχόντα νεόπλουτο αστό για να κτίσει τη βίλα του. Τα δάση καίγονται για τον ίδιο λόγο και με πιο γρήγορο ρυθμό, μάλιστα από οργανωμένα συνδικάτα. Επιπλέον, η απόδοση της γης προς καλλιέργεια μειώνεται συνεχώς, λόγω της κακής και υπερβολικής χρήσης φυτοφαρμάκων και χημικών ουσιών σε συνάρτηση με την αυξανόμενη βιομηχανική μόλυνση. Το αποτέλεσμα είναι ότι πιθανόν μέσα στα επόμενα 50 χρόνια, η γη να μη μπορεί να παράγει πια αρκετή τροφή για να συντηρήσει τον πληθυσμό της. (Το στοίχημα αυτό της επιβίωσης καλείται σήμερα η επιστήμη της βιοτεχνολογίας να κερδίσει, με αμφίβολα μέχρι στιγμής όμως αποτελέσματα.) (18)».*

Οι επιστήμονες της τεχνολογίας τα επόμενα χρόνια, θα πρέπει να αντιμετωπίσουν την ελαχιστοποίηση του ορυκτού πλούτου, που όπως έχει υπολογιστεί θα συρρικνωθούν μέσα στα επόμενα 50 χρόνια.

Συνεχίζοντας, θα πρέπει να αναλυθεί ο όρος γεωμετρική πρόοδος. Αντί ενός απόλυτου ορισμού, επισυνάπτεται ένα παράδειγμα, γνωστό και ως εξομοίωση του καθηγητή Meadow:

«Φανταστείτε μία λίμνη, περίπου κυκλική, με διάμετρο δέκα χιλιομέτρων. Η περιοχή γύρω της είναι άγονη, η λίμνη όμως είναι πλούσια, και διάφορα ψαροχώρια έχουν αναπτυχθεί στις όχθες της. Οι κάτοικοι των χωριών αυτών περνάνε καλά – η λίμνη τους χαρίζει τροφή και ότι άλλο χρειάζονται. Κάποια στιγμή, στο κέντρο αυτής της λίμνης, αρχίζει να φυτρώνει ένα νούφαρο. Το φυτό αυτό έχει τρεις ιδιότητες: 1) Είναι όμορφο, σαγηνευτικό, 2) Πνίγει όλη την υδρόβια ζωή από κάτω του, και 3) Διπλασιάζεται σε μέγεθος κάθε ημέρα. Την πρώτη ημέρα είναι μικρό, ίσως δυο-τρία εκατοστά. Τις επόμενες ημέρες μεγαλώνει, 2, 4, 8, 16, 32, 64, 128 εκατοστά, και ου το καθεξής. Κάποια στιγμή οι κάτοικοι της λίμνης το προσέχουν. Σε πολλούς αρέσει, «είναι όμορφο», λένε. Άλλοι ανησυχούν, γιατί βλέπουν το ρυθμό με τον οποίο αναπτύσσεται, και αντιλαμβάνονται τις συνέπειες της ύπαρξής του. Οι τσακωμοί αρχίζουν, να το κόψουμε, ή να το αφήσουμε; Το νούφαρο συνεχίζει να μεγαλώνει με γεωμετρική πρόοδο. Δεν το απασχολούν οι συναισθηματικά φορτισμένοι διάλογοι. Ξέρετε σε τί μέγεθος θα έχει φθάσει το παράσιτο μία ημέρα πριν σκεπάσει όλη την λίμνη και πνίξει όλη τη ζωή από κάτω του, καταδικάζοντας έτσι οριστικά τους κατοίκους της λίμνης σε αργό θάνατο; Θα έχει σκεπάσει τη μισή λίμνη. Δύο ημέρες πριν, θα έχει σκεπάσει το ¼ της λίμνης. Ίσως τότε πια όλοι οι άνθρωποι που ζούνε στη λίμνη αυτή, να έχουν αρχίσει να ανησυχούν. Ίσως να σκέπτονται: «κάτι πρέπει να κάνουμε!» Τότε όμως θα είναι πια αργά, πολύ αργά. Γιατί οι κάτοικοι των ψαροχωριών αυτών δεν θα έχουν πια τη δύναμη να σταματήσουν το νούφαρο. Ο πλανήτης μας είναι σαν τη λίμνη αυτή. Όσα και να φαίνεται απίστευτα, ο πλανήτης μας αυτός, που μας θρέφει, μας ντύνει, και μας προστατεύει, έχει υπαρκτά όρια.»

Η απόλυτη απεικόνιση του παραδείγματος του εξομοίωσης, που αναφέραμε προηγουμένως, παρουσιάζεται στην Εικόνα 1. που ακολουθεί:

Εικόνα 1. (17)

Η εξομοίωση, όπως παρουσιάζεται στην εικόνα, αφορά τα έτη 1900 έως 2100. η δημιουργία της καμπύλης στηρίχθηκε στα ακριβή δεδομένα των δεκαετιών 1900-1970. τα υπόλοιπα χρόνια παρουσιάζονται με προβολή, και με ελάχιστη δυστυχώς απόκλιση! Παρατηρούμε, ότι ως φυσική εξέλιξη της τάσης που έχουμε ως ανθρώπινο είδος, αυξάνονται γεωμετρικά ο πληθυσμός της γης, η βιομηχανική παραγωγή, η παραγωγή τροφίμων, μέχρι το σημείο που η γη δεν μπορεί να ανταποκριθεί ούτε ενεργειακά, ούτε σε επίπεδο ορυκτού πλούτου και τροφής στις ανάγκες αυτές. Στο σημείο αυτό βλέπουμε τη βιομηχανική παραγωγή να μειώνεται απότομα. Αυτό συμβαίνει γιατί:

- 1) τα αποθέματα ορυκτού πλούτου και ενέργειας μειώνονται γεωμετρικά, και
- 2) άνθρωποι που πεθαίνουν της πείνας και δεν χρειάζονται “είδη πολυτελείας” για τις ανέσεις τους.

Ο πληθυσμός και η μόλυνση συνεχίζουν να αυξάνονται λόγω αδράνειας μετά από το σημείο καμπής για κάποιο διάστημα, μέχρις ότου το ποσοστό θανάτων να ξεπεράσει κατά πολύ το ποσοστό γεννήσεων. Εκεί βλέπουμε ότι ο πληθυσμός της γης πέφτει ραγδαία. Η απλή αυτή καμπύλη απεικονίζει το θάνατο δισεκατομμυρίων ανθρώπων.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, ο διάσημος φυσικός Stephen Hawking επανέλαβε την εξομοίωση της ομάδας του Meadows, με παρόμοια αποτελέσματα. Μάλιστα το 1998, κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψής του στην Ελλάδα, προειδοποίησε ότι «η ανθρωπότητα είχε ακριβώς δέκα χρόνια να ενεργήσει για να μη γίνει η κατάσταση μη αναστρέψιμη». Φυσικά, αυτό δε συνέβη, τουλάχιστον μέχρι το 2008. τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει αρκετές ενέργειες με σκοπό να γίνει ολοένα και πιο γνωστή η έννοια της αιφόρου ανάπτυξης, όπως την εισήγαγαν στα μέσα της δεκαετίας του '90 διάσημοι επιστήμονες, όπως και ο Hawking.⁶

Εύλογα μπορεί να αναρωτηθεί κανείς, πώς συνδέονται όλα αυτά με την Πληροφορική. Στους επιστημονικούς κύκλους είναι γνωστό πως η αιφόρος ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της Πληροφορικής της αναβάθμισης που προσφέρει ο κλάδος των πληροφοριακών κοινοτήτων, τόσο της ζωής, όσο και του δημόσιου τομέα! Μάλιστα, η εισαγωγική ομιλία του σημερινού προέδρου του Club of Rome προς το Παγκόσμιο Συνέδριο Πληροφορικής (World Summit on the Information Society) στη Γενεύη το 2003, αναγνωρίζει τον πρωτεύοντα ρόλο της πληροφορικής στην επίτευξη της αιφόρου ανάπτυξης (παρουσιάζονται αποσπάσματα):⁷

«Δήλωση του Club of Rome προς το Παγκόσμιο Συνέδριο Πληροφορικής -Γενεύη 2003»

«Η εμφάνιση μιας δικτυωμένης κοινωνίας πληροφορίας, μέσα στα επόμενα είκοσι με τριάντα χρόνια, αποτελεί παραδειγματική αλλαγή θέσης από τα δρώμενα του βιομηχανικού μοντέλου του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Η μετάβαση αυτή είναι ζωτικής σημασίας όσον αφορά στην εγκαινίαση καινούργιων ευκαιριών στη μόρφωση, τον κοινωνικό συνυπολογι-

⁶Social Networking Or Social Not-working?, Wavecrest computing white paper online, http://www.wavecrest.net/editorial/include/SocialNetworking_SocialNotworking.pdf

1. ⁷ M. Gurstein, Community Informatics: Current Status and Future Prospects – Some Thoughts (source: adapted from Community Technology Review winter/spring 2002).

σμό, και την πιο αποδοτική εκμετάλλευση των φυσικών μας πόρων. Οι τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών είναι τα αποτελεσματικότερα όπλα για την επίτευξη της μετάβασης αυτής....»

«Η Πληροφορική αποτελεί 'εργαλείο ανάπτυξης' και όχι 'επιβράβευση ανάπτυξης'. Έχει τη δυνατότητα να ενδυναμώνει δισεκατομμύρια ανθρώπους, να καταστήσει δυνατή την αιφόρο ανάπτυξη, και να προάγει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μπορεί να προσφέρει ευκαιρία μόρφωσης στον κόσμο που ζει στα πιο απροσπέλαστα μέρη του πλανήτη, να αναπτύξει την υγιεινή και την ιατρική, να βοηθήσει στην εξαφάνιση της φτώχειας, να ενδυναμώνει τις γυναίκες, και να επιφέρει αιφόρο κοινωνική δομή. Η πληροφορική πρέπει να δεσμευθεί στο σκοπό της παγκόσμιας αιφόρου ανάπτυξης....»

«Η τεχνολογία ICT μπορεί να παίζει κρίσιμο ρόλο στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος, προς επίτευξη της αιφόρου ανάπτυξης. Η τεχνολογία μπορεί να ελέγξει την ποσότητα και ποιότητα των φυσικών μας πόρων, να καταγράψει φυσικές καταστροφές, αλλαγές του κλίματος, την ελάττωση πόσιμου νερού, την επέκταση των ερήμων και την καταστροφή των δασών, και πολλά άλλα. Μια συστηματική προσέγγιση παρακολούθησης και προειδοποίησης πρέπει να στηριχτεί από τη διεθνή κοινότητα και να εφαρμοστεί άμεσα....»

Ένας σημαντικός τομέας της αιφόρου ανάπτυξης είναι οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Η τεχνολογία της Πληροφορικής μπορεί να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην αναζήτηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας: ήδη στην Ελλάδα, και μάλιστα στην Κρήτη, εγκαινιάστηκε το πρώτο πειραματικό εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρισμού από ηλιακή ενέργεια στην Ευρώπη!

Τόσο οι ηλιακές, όσο και οι αιολικές συνθήκες για την παραγωγή ενέργειας είναι, ως γνωστόν, πολύ καλές στη χώρα μας. Ένας κλάδος όμως που είναι λιγότερα γνωστός, είναι η έρευνα, η ανάπτυξη, και η παραγωγή των fuel cells. Σε μια κυψέλη καυσίμου καίγεται υδρογόνο, στα μόρια του οποίου υπάρχει αποθηκευμένη χημική ενέργεια και παράγεται ηλεκτρική ενέργεια, νερό και θερμότητα. Κατά κάποιον τρόπο, οι κυψέλες καυσίμου, λειτουργούν σαν μπαταρίες, μόνο που αντί για την ενέργεια των μπαταριών, τροφοδοτούνται συνεχώς με υδρογόνο. Τα μελλοντικά πιο αξιοποιήσιμα fuel cells είναι εκείνα

που περιέχουν μεμβράνη ανταλλαγής πρωτονίων για την μετατροπή του υδρογόνου και οξυγόνου σε νερό. «Ένα απλό fuel cell μπορεί να παράγει από μόνο του μέχρι και 0.7 V, οπότε απαιτείται συσσώρευση πολλών μεμονωμένων «μπαταριών» σε δέσμη για την παραγωγή χρήσιμων ποσοτήτων ενέργειας. Σήμερα, μια δέσμη με διαστάσεις μικρής βαλίτσας, είναι αρκετή για να κινήσει ένα αυτοκίνητο 1680 kg, με μέγιστη ταχύτητα 145 χιλιόμετρα την ώρα, για απόσταση 350 χιλιομέτρων, με μόνο παράγωγο, καθαρό – χημικά – νερό».⁸

2.2 ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Όπως είναι γνωστό η πληροφορική είναι μια σχετικά καινούρια επιστήμη και τεχνική. Έχει όμως αποκτήσει παγκόσμιες διαστάσεις ήδη και μια τεράστια διάδοση. Η ταχύτατη εξάπλωσή της στην κοινωνία αγκαλιάζει όλο και περισσότερους τομείς, μέσα από τις συνεχώς διαφοροποιούμενες μορφές της. Τα συστήματα, τα προγράμματα, τα μηχανήματα έρχονται και παρέρχονται μ' έναν εκπληκτικό ρυθμό.

Η ταχύτητα και η μνήμη των σημερινών υπολογιστών μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση πολύπλοκων υπολογισμών (π.χ. έγκαιρη πρόβλεψη καιρού EMY) και στην αντιμετώπιση πολύπλοκων καταστάσεων (π.χ. διαχείριση πολεμικών επιχειρήσεων ή πλήθους διαδηλωτών). Ωστόσο, αρνητική επίπτωση αποτελεί η αύξηση της απόστασης των δράσεων του ανθρώπου από κάποιες ανθρωποκεντρικές λειτουργίες και ανθρωπομετρικές διαστάσεις.

Όλες οι τεχνολογικές επαναστάσεις έχουν επιφέρει ριζικές αλλαγές στη δομή της κοινωνίας, στα ήθη, στα έθιμα και, μονολεκτικά, στον πολιτισμό. Όλων αυτών των επαναστάσεων οι επιπτώσεις απέκτησαν ένα ριζοσπαστικό χαρακτήρα για τον άνθρωπο, και γενικότερα για την ανθρώπινη κοινωνία. Άλλες έχουν θέσει στο σκέψη τον άνθρωπο, τον

⁸ M. Gurstein, Community Informatics: Current Status and Future Prospects – Some Thoughts (source: adapted from Community Technology Review winter/spring 2002).

έκαναν να δείχνει επιφύλαξη, άλλες εισέβαλλαν στην καθημερινότητά του και του άλλαξαν τη ζωή!

2.2.1 Στην Επικοινωνία

Στη σύγχρονη επικοινωνία των ανθρώπων, η οποία διαμεσολαβείται από τους υπολογιστές και τα δίκτυα, διαμορφώνονται νέες ομάδες ή κοινωνικοί σχηματισμοί με βάση την κοινότητα απασχόλησης, τον τόπο διαμονής, την υλική βάση ή το ενδιαφέρον. Οι κοινωνικοί σχηματισμοί αυτοί είναι ναί 'ορθογώνιοι' προς τα υπάρχοντα κοινωνικά στρώματα και ομάδες.

Θετικές επιδράσεις:

Η ταχύτατη και άμεση (on-line) επικοινωνία (π.χ. με το Skype), οι ψηφιακές αίθουσες για 'συζήτηση' (chat rooms) και πλειάδα άλλων εργαλείων που προσφέρουν πολυτροπική επικοινωνία (ακουστική, οπτική, απτική) και ανοίγουν "νέους δρόμους" στην επικοινωνία των ανθρώπων μεταξύ τους. Μια νέα "αγορά" διαμορφώνεται για τη συνάντηση όσων επιθυμούν και έχουν τα μέσα. Κάθε πολίτης που διαθέτει υπολογιστή σε σύνδεση με το διαδίκτυο μπορεί να γίνει "συγγραφέας", "ανταποκριτής", "συντάκτης", "καναλάρχης" κ.λπ. εκτός από καταναλωτής στοιχείων γνώσης και ενημέρωσης. Έτσι, τα νέα μέσα ενημέρωσης (blogs, ψηφιακές εφημερίδες, ιστοσελίδες, λίστες ενημέρωσης, ηλεκτρονικά βιβλία κ.λπ.) αμφισβητούν την αυθεντία και τη μοναδικότητα, μερικές φορές και το μονοπώλιο, των κατεστημένων ΜΜΕ, των εκδοτικών οίκων κ.λπ. ⁹

Επίσης, ανοίγονται νέοι δρόμοι συντονισμού και ενημέρωσης των πολιτών που θέλουν να συγκροτήσουν μονιμότερες ή πρόσκαιρες συλλογικότητες για να αντιδράσουν

⁹ M. Gurstein, Community Informatics: Current Status and Future Prospects -- Some Thoughts (source: adapted from Community Technology Review winter/spring 2002).

σε αυταρχικές πολιτικές επιλογές ή κυβερνητικές αυθαιρεσίες, μακριά από κάθε ιεραρχία ή έλεγχο.¹⁰

Αρνητικές επιδράσεις:

Στα νέα μέσα επικοινωνίας παρεισφρεί όμως και η σκόπιμη ή η ακούσια παραπληροφόρηση, ο κιτρινισμός, η παράνομη δημοσίευση προσωπικών στοιχείων, το spamming, το fishing και η σκόπιμη ή ακούσια μόλυνση με ιούς (παρεμπιπτόντως, οι ιοί είναι από τα πλέον ευφυή προγράμματα). Εμφανίζονται νέου τύπου καταχρήσεις, παρανομίες και απάτες. Επίσης, διευκολύνεται και εξαπλώνεται με το διαδίκτυο η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και το "εμπόριο λευκής σαρκός". Οι επιδράσεις από τη χρήση και την εξάπλωση των κοινωνικών δικτύων επεκτείνονται σε πολλούς τομείς της ζωής του ατόμου: στην κοινωνική του ζωή, στην εργασία, στον ελεύθερο χρόνο του, στην ψυχολογία του και στην ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων. Ιδιαίτερη επίδραση έχουν τα κοινωνικά δίκτυα στους εφήβους και τους νέους.

«Έχουμε υποστεί μια κοινωνική αλλαγή τα τελευταία τέσσερα ή πέντε χρόνια και τώρα σχεδόν ο κάθε φοιτητής διαχειρίζεται τις σχέσεις του μέσω του Facebook», καθηγητής W. K. Campbell, του Πανεπιστημίου της Georgία των Η.Π.Α.

Τα κοινωνικά δίκτυα δεν αποτελούν δημιούργημα κάποιας μεγάλης εταιρείας. Όταν έγιναν δημοφιλή από τους ενδιαφερόμενους, ήρθε σαν αποτέλεσμα η τεράστια αναγνωρισιμότητα. Ο κ. Μητακίδης υποστηρίζει πως η χρήση τους αποτελεί μια συνεχώς ανερχόμενη τάση. Αυτό γίνεται γιατί απευθύνονται σε όλο τον κόσμο ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης. Οι λόγοι της τεράστιας διάδοσής τους είναι η δημιουργία μίας εικονικής πραγματικότητας άνευ περιορισμών. Ωστόσο δεν είναι λίγοι οι άνθρωποι που τα χρησιμοποιούν προς καλλιέργεια των ενδιαφερόντων τους.

¹⁰ Social Networking Or Social Not-working?, Wavecrest computing white paper online, http://www.wavecrest.net/editorial/include/SocialNetworking_SocialNotworking.pdf

Το Facebook αποτελεί πλέον σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη των ανθρώπινων σχέσεων. Για παράδειγμα στην ταινία «The Social Network», που αναφέρεται στη ζωή του ιδρυτή του Facebook Μαρκ Ζάκερμπεργκ, καθίσταται σαφές ότι το δίκτυο προσέλκυσε τους νέους ηλικίας 18-30 ετών που επιδόθηκαν σε ένα παιχνίδι ηλεκτρονικού κουτσομπολιού. Τα άτομα αυτά σύμφωνα με έρευνες ψυχολόγων είναι πιο εγωκεντρικά καθώς ζουν σε έναν πλασματικό κόσμο όπου μόνο εκεί θεωρούνται αποδεκτά. Ωστόσο τα κοινωνικά δίκτυα θεωρούνται από πολλούς ότι καλύπτουν τις κοινωνικές τους επιθυμίες. Όπως και ο ίδιος ο ιδρυτής του, το Facebook λειτουργεί αντιφατικά καθώς οι άνθρωποι που το χρησιμοποιούν εμφανίζουν έναν διαφορετικό εαυτό με μόνο στόχο να αγαπηθούν.

Τα κοινωνικά δίκτυα ασκούν έντονη επιρροή στην κοινωνία. Η πραγματική κοινωνία όμως διαφέρει από τα κοινωνικά δίκτυα του παγκόσμιου ιστού. Δηλαδή οι άνθρωποι επηρεάζονται από εκείνους που συναναστρέφονται καθημερινά. Δεν είναι τόσο εύκολο να επηρεαστεί κάποιος από έναν άγνωστο, αλλά μονό από κάποιον φίλο του, δηλαδή από άτομα με τα οποία έχει ήδη σχέσεις.

2.2.2 Εργασία - Σχόλη, Χώρος - Χρόνος

Η διάκριση χρόνου εργασίας και ανάπαυλας αρχίζει να χάνεται. Διαφαίνονται ήδη οι πρώτες αντιφάσεις. Ο χώρος εργασίας, εκπαίδευσης κ.λπ. παύει πλέον να περιορίζεται στους κλασικούς χώρους των γραφείων, των εργοστασίων ή των σχολικών μονάδων και διαχέεται στο σπίτι ή όπου επιθυμεί καθένας αρκεί να έχει πρόσβαση στα νέα μέσα πληροφορικής και επικοινωνιών. Η τεχνολογία προσφέρει τη δυνατότητα ευέλικτων πακέτων 'εξατομικευμένης' εργασίας, επιμόρφωσης, διασκέδασης, που μπορούν να 'χωρέσουν' σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή της μέρας, είτε στη δουλειά είτε στην ξεκούραση, και σε οποιοδήποτε γεωγραφικό σημείο του πλανήτη! Βέβαια ο "στόχος" των κερδοσκοπικών φορέων που διαθέτουν τέτοια προϊόντα, συνήθως δωρεάν, είναι η ανέξοδη κατάρτιση και προετοιμασία της εργατικής δύναμης και η προσέλκυση της αγοραστικής δύναμης του πολίτη-καταναλωτή, και όχι ησχόλη, η άνεση και η ποιότητα ζωής του!

Νέες εργασίες έχουν αναδυθεί και μερικές παλιές εξαφανίζονται ή απαξιώνονται. Θετική επίδραση θεωρείται το ότι με τον αυτοματισμό της παραγωγικής διαδικασίας έ-

χει μειωθεί η χειρωνακτική εργασία στους παραγωγικούς τομείς προς όφελος της δημιουργικής εργασίας. Χαρτογιακάδες (white collar) αντικαθιστούν τους κλασικούς εργάτες (blue collar) και αναδύονται οι 'εργάτες γνώσης'. Επίσης, στο κυρίαρχο καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής προσφέρεται η δυνατότητα μείωσης των ωρών εργασίας και η αύξηση του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων. Όμως αυτό δεν επέφερε την καλύτερευση της ποιότητας ζωής του πολίτη αλλά τη θεσμοθέτηση ελαστικών μορφών εργασίας, τη μείωση των αποδοχών και τη συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους. Ανάμεσα στα αρνητικά αποτελέσματα συγκαταλέγονται και οι απολύσεις εργαζομένων ως περιττών ή μη ψηφιακά καταρτισμένων.

Ωστόσο, κάποιοι εργαζόμενοι που χρησιμοποιούν κοινωνικά δίκτυα στα πλαίσια της δουλειάς τους μπορεί να έχουν προβλήματα γιατί αυτά που οι ίδιοι γράφουν έχουν αντίκτυπο και στην εταιρία για την οποία δουλεύουν. Γι' αυτόν το λόγο μια μερίδα εργαζομένων που χρησιμοποιούν κοινωνικά δίκτυα κρατούν την ανωνυμία τους πράγμα που δεν φαίνεται να είναι τόσο αποτελεσματικό. Για παράδειγμα το 2004 μια αεροσυνοδός της εταιρίας Delta Air Lines, η Ellen Simonetti, απολύθηκε γιατί σύμφωνα με την εταιρία το ιστολόγιο της είχε ανάρμοστο περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα η Ellen Simonetti υπέβαλε στο ιστολόγιο της μια σειρά από φωτογραφίες που απεικόνιζαν τον εαυτό της πάνω σε αεροπλάνο της εταιρίας. Αυτή η σειρά φωτογραφιών είχε το όνομα: "Η Βασίλισσα των ουρανών: το ημερολόγιο μιας αεροσυνοδού", πράγμα που χαρακτηρίστηκε ακατάλληλο και προσβλητικό από την εταιρία. Αυτή η υπόθεση τονίζει εύστοχα σύγκρουση μεταξύ των προσωπικών ελευθεριών, όπως είναι η ελευθερία της γνώμης, και των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που έχει ένας εργαζόμενος. Η υπόθεση τότε είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η Ellen Simonetti υπόβαλλε μήνυση κατά της εταιρίας για παράνομη καταγγελία, δυσφήμιση του χαρακτήρα της και απώλεια των μισθών της στο μέλλον. Η δίκη αναβλήθηκε γιατί εκείνο τον καιρό η εταιρία κήρυξε πτώχευση.

Τέλος προκύπτουν προβλήματα όταν κάποιος εργαζόμενος άθελα του ή μη προδίδει μυστικά της εταιρίας στην οποία δουλεύει. Για παράδειγμα ο Mark Jen απολύθηκε το 2005 μετά από 10 μέρες εργασίας στην θέση του βοηθού διευθυντή προϊόντων στην Google, γιατί ανέφερε στο ιστολόγιο του προϊόντα που η εταιρία δεν είχε ακόμα ανακοι-

νώσει και δημοσίευσε την οικονομική κατάσταση της εταιρίας που θα ανακοινώνονταν μία εβδομάδα μετά.

Σύμφωνα με τους Times, τα κοινωνικά δίκτυα, όπως το Myspace και το Facebook, μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη σταδιοδρομία κάποιου, καθώς γίνονται ολοένα και πιο δημοφιλή ως χώροι αναζήτησης προσωπικού και στελεχών. Η εφημερίδα στο άρθρο της παραθέτει στοιχεία κορυφαίας εταιρείας εύρεσης προσωπικού, σύμφωνα με τα οποία το 62% των Βρετανών υψηλόβαθμων στελεχών διατηρούν προφίλ σε διάφορα κοινωνικά δίκτυα και "συλλέγουν" κάθε είδους πληροφορίες για το προσωπικό της εταιρείας τους.

Παράλληλα, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του επαγγελματικού κοινωνικού δικτύου Viadeo, ένας στους πέντε εργοδότες χρησιμοποιεί τα online κοινωνικά δίκτυα για να ελέγξει πώς οι υποψήφιοι εργαζόμενοι παρουσιάζουν τον εαυτό τους σε αυτά. Τα 2/3 όσων ανταποκρίθηκαν στην έρευνα, δήλωσαν πως οι πληροφορίες που συλλέγουν, επηρεάζουν σημαντικά την απόφαση πρόσληψης. Μάλιστα, το 1/4 των ερωτηθέντων δήλωσε ότι άλλαξε γνώμη και δεν προσέλαβε κάποιον υποψήφιο εξαιτίας του προφίλ του σε κοινωνικό δίκτυο. Η χρήση των κοινωνικών δικτύων σε ώρα εργασίας επηρεάζει την απόδοση των υπαλλήλων.

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη στη Μ. Βρετανία, το 6% των εργαζομένων περνά πάνω από μια ώρα στα κοινωνικά δίκτυα. Μάλιστα, το φαινόμενο αυτό οδηγεί όχι μόνο σε αντιπαραγωγικότητα, αλλά και σε μεγάλη χρηματική ζημία. Επίσης ένα μεγάλο ποσοστό μπαίνει στον λογαριασμό του έστω και για λίγο, αν και ελάχιστοι παραδέχονται ότι αυτό επηρεάζει την ποιότητα της εργασίας τους. Δύο στους τρεις υποστηρίζουν ότι δεν πρέπει να διακοπεί η επαφή με τα κοινωνικά δίκτυα εν ώρα εργασίας, ενώ οι υπόλοιποι το θεωρούν αναγκαίο. Τελικό πόρισμα της μελέτης είναι η σημασία του ελέγχου της χρήσης του διαδικτύου από τους αρμόδιους.

Στη σχολή και τη διασκέδαση καθοριστικό ρόλο παίζει η αγορά προϊόντων ενημέρωσης και διασκέδασης που βομβαρδίζει τον καταναλωτή μέσω της οικιακής συσκευής (τηλεόρασης, υπολογιστή και κινητού τηλεφώνου) διεισδύοντας στο άδυτο του σπιτιού του. Ως θετική επίδραση καταγράφονται τα νέα ψηφιακά μέσα, τα διαδραστικά παιχνίδια και το νέο πεδίο που αναδύεται για τα πρόσωπα με ειδικές δεξιότητες στην κίνηση, τα οποία μπορούν πλέον να συμμετάσχουν σε συλλογικά αθλήματα ή παι-

χνίδια (π.χ. να παίξουν ποδόσφαιρο, μπάσκετ, τένις) ή να λάβουν μέρος σε διαγωνισμούς ισότιμα με όλους τους άλλους. Ανάμεσα στις αρνητικές επιδράσεις κεντρική είναι ο κίνδυνος απομονωτισμού του κάθε προσώπου (π.χ. που παίζει σκάκι με τον υπολογιστή αντί με τον φίλο του ή τον γείτονα). Επίσης, η σύγχυση του πραγματικού με το φανταστικό που ενδέχεται να εδραιωθεί με τη δυννητική πραγματικότητα (virtual reality) ιδίως στα μικρά παιδιά προσχολικής ηλικίας. Τέλος, η κατάχρηση και ο εθισμός ήδη καταγράφεται ανάμεσα στους εφήβους που καταφεύγουν σε ειδικά θεραπευτήρια για "απεξάρτηση"!

2.2.3 Στην Εκπαίδευση

Η εκπαιδευτική διαδικασία αλλάζει, η σχέση διδάσκοντος – διδασκόμενου επίσης. Η ιεραρχία δίνει τη θέση της στη συλλογική διαδικασία, μεταλλάσσοντας τον ρόλο του εκπαιδευτή από "αυθεντία" σε "μαέστρο" μιας ορχήστρας που εξελίσσεται ή σε έμπειρο και επιδέξιο διαμεσολαβητή της γνώσης. Ο χώρος του εκπαιδευτηρίου πλέον δεν αποτελεί τον μοναδικό "ναό" κατοχής και διάθεσης της γνώσης. Οι επιδράσεις των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών συνοπτικά είναι:

Θετικές επιδράσεις:

Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών προσφέρουν τη δυνατότητα διευκόλυνσης της διδακτικής και της μαθησιακής διαδικασίας με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους: την ταχύτητα, την απομνημόνευση, την πρόσβαση σε ψηφιακό υλικό με τα εργαλεία αναζήτησης, επεξεργασίας και σύνθεσης γνώσης. Σε περιβάλλον διαδραστικότητας υπάρχουν νέα εργαλεία εκπαίδευσης και κατάρτισης (π.χ διαδραστικά μαθήματα , flight simulation) που απελευθερώνουν εκπαιδευτικό δυναμικό και υλικό, μειώνουν τον χρόνο εκπαίδευσης και κατάρτισης και έχουν μηδαμινό κόστος κτήσης ή χρήσης για τον εκπαιδευόμενο. Θετική εκτιμάται η κατάργηση του "δασκάλου – αυθεντία" και της "από καθ' έδρας" διδασκαλίας, δηλαδή του μονολόγου. Αναδεικνύεται η δυνατότητα συλλογικής έρευνας και αναζήτησης από τους εκπαιδευόμενους, καθώς -και η συμμετοχική - μη ιεραρχική - διδασκαλία και η εξατομικευμένη μάθηση.

Αρνητικές επιδράσεις:

Η ελλιπής ή ακατάλληλη υποδομή των εκπαιδευτηρίων, οι μη κατάλληλα καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί που δεν απολαμβάνουν την υποστήριξη της πολιτείας και ειδικών κινήτρων απογοητεύουν τον διαθέσιμο και μαχόμενο εκπαιδευτικό. Υπάρχουν πάντα οι κίνδυνοι υποκατάστασης του δασκάλου και αποξένωσης του μαθητή από τον εκπαιδευτικό με τη διαμεσολάβηση του υπολογιστή και των δικτύων, αν οι νέες τεχνολογίες εισάγονται μηχανιστικά και όχι με οργανική σύνθεση και ολιστικά. Επίσης ενεδρεύει ο κίνδυνος περαιτέρω τυποποίησης της "διδασκτέας ύλης" και ακύρωσης της δημιουργικής αναζήτησης – έρευνας. Είναι ανάγκη όχι μόνο να μην καταργηθούν αλλά να βαθύνουν ο αναστοχασμός και η αμφισβήτηση που αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της εκπαιδευτικής και της μαθησιακής διαδικασίας και προετοιμάζουν ελεύθερους πολίτες με γνώσεις και δεξιότητες, έτοιμους να συμμετάσχουν ισότιμα στη σημερινή κοινωνία.

2.2.4 Στην Επιστήμη

Στην επιστήμη, κατ' εξοχήν πεδίο έρευνας και αναζήτησης νέας γνώσης, συνοψίζουμε τις σημαντικές επιδράσεις. Ανάμεσα στις θετικές θεωρούμε ότι τα εργαλεία του γαμ και οι τεχνολογίες της γνώσης για πρώτη φορά στην ιστορία της επιστήμης στηρίζουν και προωθούν τη δημιουργία και την κατάκτηση νέας γνώσης αλλά και συμβάλλουν στη διάχυσή της. Καλλιεργείται η συλλογική έρευνα, η αναζήτηση, η συλλογική σύνθεση και δημιουργία νέας γνώσης. Ενώ ανάμεσα στις αρνητικές επιδράσεις σημειώνουμε το γεγονός ότι το διαδίκτυο στο σύνολό του δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αυθεντική πηγή γνώσης. Πάντα απαιτείται από τον χρήστη αυστηρός έλεγχος των στοιχείων που αντλεί απ' αυτό ως προς το αν είναι δόκιμα ή όχι, αν αμφισβητούνται ή όχι, αν αποτελούν "νέα" γνώση ή "αντιγραφή", μέσω ιδιοποίησης πνευματικής δημιουργίας άλλου συγγραφέα.

2.2.5 στην Πολιτική και στη Διακυβέρνηση

Θετική επίδραση αποτελεί η άμεση εξυπηρέτηση των πολιτών και η διευκόλυνση των εργαζομένων στο έργο τους, είτε στη δημόσια διοίκηση και στα κέντρα αποφάσεων είτε στους ιδιωτικούς οργανισμούς.

Παραδείγματα: Η ψηφιακή φορολογική δήλωση, η έκδοση πιστοποιητικών, η ηλεκτρονική ψηφοφορία, η διεξαγωγή δημοψηφισμάτων, η έκδοση των αποτελεσμάτων των εισαγωγικών εξετάσεων. Όμως, η παραβίαση των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων δυστυχώς χαλάνε όποιο θετικό πρόσημο και εγγράφουν πλήθος αρνητικών επιδράσεων. Για παράδειγμα, είναι ηθικά νόμιμο να χρησιμοποιούνται δορυφορικές αεροφωτογραφίες για να καταγραφούν και έτσι να φορολογηθούν οι πισίνες των ιδιωτικών κατοικιών; Άραγε μόνο αυτές θα καταγραφούν όταν γνωρίζουμε ότι η διακριτική ικανότητα της δορυφορικής λήψης φωτογραφίζει αντικείμενα με μέγεθος μέχρι μερικά εκατοστά; Η μήπως η καταγραφή και παρακολούθηση της κίνησης στους δρόμους, σε δημόσιους ή ιδιωτικούς χώρους με το πρόσχημα της ρύθμισης της κυκλοφορίας ή της πρόληψης εγκληματικών ενεργειών νομιμοποιεί την κρατική ή ιδιωτική αυθαιρεσία; Καταχρήσεις εξουσίας καταγγέλλονται καθημερινά. Π.χ. τροφοδοτήθηκε βάση δεδομένων με το DNA εκατομμυρίων ανηλίκων υπόπτων τέλεσης εγκλημάτων στη Μεγάλη Βρετανία, με την επίσκεψή τους στο αστυνομικό τμήμα της γειτονιάς τους για εξακρίβωση στοιχείων. Όταν αποκαλύφθηκε το γεγονός στη Βουλή ξέσπασε μεγάλο σκάνδαλο!

Οι ψηφιακές κοινότητες μπορούν, επίσης, να αναδείξουν νέους πολιτικούς, ανθρώπους με λόγο, άποψη και πιθανότατα χωρίς κομματικό παρελθόν. Εφόσον, όπως αναφέρθηκε στην αρχή, τα social network είναι χώροι κοινωνικής συνάθροισης, είναι αναμενόμενο πως και από αυτά μπορούν να προκύψουν υποψήφιοι. Και εδώ το βάρος της απόφασης ή ακόμα και της υποψίας βαρύνει τον χρήστη-πολίτη ο οποίος θα πρέπει να αναζητήσει πληροφορίες πριν αποδεχτεί έναν τίτλο που ηρωοποιεί κατ' εντολή.

2.2.6 ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στα θετικά για τον πόλεμο αλλά με αρνητικό πρόσημο για τον λαό, που αγωνίζεται κι επιζητεί την ειρήνη, ο πόλεμος καθ'αυτός είναι αρνητικός! Σχεδιάζονται νέα οπικά συστήματα μαζικής καταστροφής και εκσυγχρονίζεται η κατασκοπεία. Ο τρίτος παγκόσμιος πόλεμος είναι ηλεκτρονικός και έτσι η Κίνα πρωτοπορεί. Δυστυχώς, όπως όλες οι τεχνολογίες έτσι και η πληροφορική υπηρετεί το στρατιωτικο-βιομηχανικό πλέγμα εξουσίας των πλανητικών δυνάμεων αλλά και την αγορά που επιβάλλεται ακόμη και στην πολιτική!

2.2.7 Επιδράσεις του Διαδικτύου στην Κοινωνία

Προσφέρονται νέες δυνατότητες επικοινωνίας, διευκολύνεται η συλλογική έκφραση και η δημιουργία ψηφιακών κοινοτήτων, με θετικό αποτέλεσμα το πλησίασμα ανθρώπων, από πολύ απομακρυσμένες γεωγραφικά περιοχές, με κοινά ενδιαφέροντα. Επίσης, πρόσωπα με ειδικές δεξιότητες μπορούν να λειτουργήσουν αίροντας την όποια αδυναμία τους (περιορισμός της απομόνωσης μέσω της δυναμικής πραγματικότητας).

Ωστόσο, στα αρνητικά καταγράφονται τις δομές facebook, twitter και τη λειτουργία chatting στο βαθμό που υποκαθιστούν τη φυσική επικοινωνία. Επίσης, μέσα σ' αυτές τις επικοινωνίες ανθούν νέες μορφές πλαστοπροσωπείας, εκτεταμένη αλληλογραφία ανωνύμων και εν τέλει η απώλεια προσώπου και ταυτότητας.

Τέλος, η λαθραία και χωρίς άδεια αξιοποίηση προσωπικών στοιχείων από επιτήδειους και κερδοσκοπικές επιχειρήσεις έχει προσλάβει διαστάσεις επιδημίας. Ο χρήστης είναι δυνάμει δημιουργός! Ο καταναλωτής γνώσης και πληροφοριών μέσω της διαδραστικότητας μπορεί να λειτουργήσει ΚΑΙ ως δημιουργός. Το θετικό στοιχείο είναι ότι τα προϊόντα πληροφορικής τεχνολογίας και διαδικτύου είναι αναλώσιμα μεν αλλά δεν αλλοιώνονται, δεν φθείρονται με τη χρήση και μπορούν τα ίδια να χρησιμοποιούνται επ' άπειρον! Ο καταναλωτής παύει να είναι παθητικός δέκτης αλλά μπορεί να συμμετάσχει στη συσσώρευση (π.χ. wikipedia) ή και στην παραγωγή νέας γνώσης (π.χ. ελεύθερο λογισμικό). Το copyright ενώ θεσμοθετήθηκε για να προασπίσει τα συμφέροντα των δημιουργών έχει καταστήσει εργαλείο καταχρηστικού πλουτισμού στα χέρια κερδοσκοπικών εταιρειών και φραγμός στην ελεύθερη διακίνηση γνώσης, υλικού διασκέδασης κ.λπ. Σήμερα, ο δημιουργός μπορεί να διασφαλίσει την πατρότητα του έργου του επιτρέποντας την δωρεάν διάθεσή του μέσω του διαδικτύου κερδίζοντας αναγνώριση από πολύ ευρύτερο κοινό! Οι νέοι θεσμοί που δημιουργήθηκαν (open source, creative commons, copyleft) αυτό το διασφαλίζουν. Η ραγδαία εξέλιξη της πληροφορικής τεχνολογίας και των δικτύων δημιουργεί ψηφιακό χάσμα ανάμεσα στις χώρες Βορρά και Νότου στην Αμερική και την Ευρώπη αλλά και γενικότερα ανάμεσα στις "αναπτυγμένες" και τις "αναπτυσσόμενες" ή μη "αναπτυγμένες" χώρες.

Τέλος, η δυναμική πραγματικότητα (Virtual Reality) προεκτείνει την επικοινωνία πέρα από τους σημερινούς φυσικούς περιορισμούς (όπως έκανε κάποτε το τηλέφωνο),

με θετικό αποτέλεσμα τα πρόσωπα με ειδικές δεξιότητες να μπορούν να λειτουργήσουν σε τομείς και δραστηριότητες από όπου ήσαν αποκλεισμένα. Όμως η σύγχυση (ιδίως ανάμεσα στα μικρά παιδιά) του πραγματικού με το φανταστικό παραμένει ένα από τα πιο σημαντικά αρνητικά στοιχεία .

2.3 Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Ας αναλογιστεί κανείς πώς ξεκινά μια ψηφιακή εβδομάδα. *«Με σκουπίδια, με spam, με e-mails που σας προτείνουν τρόπους για «να αναστήσετε τη χαμένη σεξουαλικότητά σας», «να αποφύγετε τον θάνατο από γρίπη των χοίρων», και να «απολαύσετε απανωτούς οργανισμούς». Καλωσορίσατε στον 21ο αιώνα και σε πολλά απ' όσα μας τρομάζουν σ' αυτόν: ανικανότητα, αρρώστια, ματαίωση.»*

Οι νέες κυβερνήσεις μας με τις ψηφιακές διασυνδέσεις μας, προσπαθούν να επιβάλλουν το ηλεκτρολόγιο, το ποντίκι και τις οθόνες να είναι οικουμενικό δικαίωμα του κάθε πολίτη, το οποίο από ευχή εξελίχθηκε σε κατάρα. Μπορεί να φέρουμε κάποιες αντιρρήσεις στις εκτιμήσεις που έκανε το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ και που δείχνουν ότι η χρήση του Ιντερνέτ στην Αμερική ξεπερνά σε δαπάνη ενέργειας όλες τις έγχρωμες τηλεοράσεις στη χώρα. Μπορεί να αμφισβητήσουμε τους υπολογισμούς για την επέκταση του Διαδικτύου και να ελπίσουμε ότι η τεχνολογική εξέλιξη θα μας γλιτώσει από την ανεξέλεγκτη αύξηση της ενεργειακής κατανάλωσης, επαναφέροντάς την στο 10% το χρόνο. Ας μην προσποιούμαστε όμως ότι δεν υπάρχει πρόβλημα. Ας αναγνωρίσουμε, με τα λόγια ενός πολύ έμπειρου σχεδιαστή ψηφιακών επεξεργασιών, ότι υπάρχει πράγματι *«το ενδεχόμενο να ξεφύγει από κάθε έλεγχο η αύξηση της ενεργειακής κατανάλωσης των υπολογιστών, πράγμα που θα είχε σοβαρές συνέπειες στη συνολική οικονομική βιωσιμότητα του ψηφιακού συστήματος, για να μην πούμε τίποτα για τη συνολική υγεία του πλανήτη»*.

Για να μπορέσει να σωθεί και η ανθρωπότητα από αυτό το ακραίο κύμα ηλεκτρονικού προσηλυτισμού, αλλά και να μπορέσει να διασωθεί και ο ψηφιακός κόσμος, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να τηρηθούν κάποιοι κανόνες, ώστε να επιτευχθεί η βιωσιμότητα του ψηφιακού κόσμου, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωσή του για τις επόμενες γενεές:

1. Απαραίτητη ενέργεια του κράτους είναι, λοιπόν, να προβεί σε κάθε δυνατή ενέργεια για την ίση, ελεύθερη και ισόνομη πρόσβαση στην πληροφορία, βάσει του Συντάγματος της Ελλάδας, καθώς επίσης και την αειφορία και διαφάνεια των δημόσιων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, όπως αυτή προβλέπεται από το Ευρωπαϊκό πλαίσιο διαλειτουργικότητας.
2. Πρέπει να προστατεύεται το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα . Τα προσωπικά δεδομένα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων προσωπικά στοιχεία, νόμιμες ενέργειες, προσωπικά μηνύματα και συνομιλίες, πληροφορίες τοποθεσίας και μετακινήσεων, προσωπικές επαφές και αγοραστικές συνήθειες.
3. Θα πρέπει να εμποδίζεται η απρόσκοπτη ανάπτυξη λογισμικού και επιχειρηματικών μεθόδων
4. Να καταδικάζονται οι προσπάθειες δυσφήμισης και δαιμονοποίησης του Διαδικτύου και της ψηφιακής κοινωνικοποίησης κι επιχειρηματικότητας, καθώς και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς αυτούς.
5. Συγκρότηση μακροπρόθεσμης και υπερκομματικής πολιτικής για την ενθάρρυνση και ανάπτυξη εγχώριας βιομηχανίας πληροφορικής με βάση το Ελεύθερο Λογισμικό/ Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα (Free/ Open Source Software), που θα εξυπηρετεί τις εθνικές ανάγκες, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα των πληροφορικών υποδομών του κράτους και την ανεξάρτητη από τα συμφέροντα συγκεκριμένων εταιρειών λειτουργία τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

3.1 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Κάθε τεχνολογική επανάσταση επηρεάζει τη σχέση πολιτών και εξουσίας. Το ίδιο αναμένεται να γίνει και με το Διαδίκτυο. Ηλεκτρονική δημοκρατία (e-Democracy), ή ψηφιακή δημοκρατία, ή κυβερνοδημοκρατία είναι συνώνυμοι όροι που χρησιμοποιούνται για να αναφερθούν στη χρήση τεχνολογιών επικοινωνιών και πληροφορικής για να παρέχουν αυξανόμενες ευκαιρίες για τα άτομα και τις κοινότητες να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους και με την κυβέρνηση, να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς και να ενισχύσουν τη συμμετοχή των ατόμων στις πολιτικές διαδικασίες των τοπικών κοινοτήτων, των κρατών, των εθνών και στο παγκόσμιο γίνεσθαι.¹¹

Η ηλεκτρονική δημοκρατία είναι βασισμένη στην τεχνολογία, αλλά δεν αποτελεί τεχνολογικό θέμα. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι είναι καθαρά ένα θέμα της πολιτικής. Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών διευκολύνουν την εφαρμογή της ηλεκτρονικής δημοκρατίας, αλλά δεν προκαλείται αυτόματα.

¹¹ Cf. also M. Gurstein (Ed.) *Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies*, Idea Group, 2000; L. Keeble & B. Loader (Eds.) *Community Informatics: Shaping Computer-Mediated Social Networks*, Routledge, 2001; and the *Proceedings of the IT in Regional Areas Conference: Using Informatics to Transform Regions* (Eds. S. Marshall, Wal Taylor and Xinghou Yu), (2004).

3.1.1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

- **Αλληλεπίδραση.** Η σύνδεση πολιτών από διαφορετικές περιοχές ή ακόμα και χώρες και με διαφορετικές πεποιθήσεις, ιδέες και πολιτισμούς. Η ηλεκτρονική δημοκρατία παρέχει αξιόπιστους, ασφαλής, αποδοτικούς και αποτελεσματικούς τρόπους στους ανθρώπους να αλληλεπιδράσουν με την κυβέρνηση, το Κοινοβούλιο και μεταξύ τους πάνω σε ζητήματα δημόσιας πολιτικής, ελαττώνοντας περιορισμούς δυνατότητας πρόσβασης όπως η θέση, ο χρόνος, το κόστος και τα υπάρχοντα παραδοσιακά κανάλια επικοινωνίας.
- **Ενοποίηση:** Η δημιουργία χώρων όπου οι πολίτες μπορούν να ανταλλάσσουν απόψεις και ιδέες, να συγκροτούν συμμαχίες και να οργανώνουν δίκτυα.
- **Βελτίωση των πολιτικών διαδικασιών.** Η γνώση των τάσεων της κοινής γνώμης, πάνω σε συγκεκριμένα θέματα (περιβάλλον, πολιτισμός, υγεία κ.τ.λ.), είναι σημαντική για κάθε κυβέρνηση προκειμένου να προγραμματίσει και να εφαρμόσει σχέδια και δράσεις που αναφέρονται στους πολίτες. Η κοινή γνώμη πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη όταν οι κυβερνητικές αρχές ετοιμάζουν προγράμματα τα οποία θα επηρεάσουν ένα μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας. Η ικανότητα να συλλέγονται οι διαφορετικές τάσεις, μπορεί να γλιτώσει τους διοικούντες από το να αναλάβουν δράσεις, οι οποίες αντιτίθενται στους πολίτες και προκαλούν ποικίλες αντιδράσεις.
- **Βελτίωση της ποιότητας των αποφάσεων.** Ο σχηματισμός απόψεων θα πραγματοποιείται με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, οπότε θα επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση. Ακόμα παρέχεται το δικαίωμα στους πολίτες να ανοίγουν νέα θέματα συζήτησης για πράγματα που τους αφορούν.

- **Αύξηση γνώσης και κατανόησης** για τις δημοκρατικές διαδικασίες και τα ζητήματα δημόσιας πολιτικής στην κοινότητα, που μπορεί στη συνέχεια να προάγουν καλύτερες πολιτικές επιλογές, αποφάσεις και αποτελέσματα .
- **Συμμετοχή.** Η καλλιέργεια της κοινωνίας των πολιτών και η ενίσχυση της άμεσης συμμετοχής εντός των κοινοτήτων, των περιφερειών και των χωρών, αλλά και σε διακοινοτικό, διασυνοριακό και παγκόσμιο επίπεδο.
- **Δέσμευση των νέων.** Η καθημερινότητα έχει δείξει ότι υπάρχει μια γενική έλλειψη ενδιαφέροντος από τους νέους για την πολιτική, εντούτοις, η πολιτική επιφέρει συνέπειες για αυτούς και παίρνει μέτρα που θα επηρεάσουν τη ζωή τους . Πολλοί νέοι δεν έχουν ενεργό ενδιαφέρον για την συμβατική πολιτική από απέχθεια των κομματικών δομών, το ύφος της συζήτησης και την τυπικότητα της επικοινωνίας. Βασικός στόχος της ηλεκτρονικής δημοκρατίας πρέπει να είναι η μεγαλύτερη δέσμευση των νέων, γιατί αυτοί αποτελούν το μέλλον των πολιτικών εξελίξεων. Οι νέοι είναι επίσης, κατά κανόνα, πιο ικανοί στη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.
- **Καταπολέμηση των αποκλεισμών.** Η παροχή δυνατοτήτων σε αυτούς που βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας, όπως για παράδειγμα άτομα με κινητικά προβλήματα, ή άτομα που ανήκουν σε φυλετικές μειονότητες (τσιγγάνοι, αθίγγανοι).
- **Λογοδοσία.** Η καλλιέργεια και η διατήρηση της ανταπόκρισης της ηγεσίας στις ανάγκες της κοινωνίας και η εξουσιοδότηση των πολιτών στις προσπάθειές τους να κρατήσουν υπεύθυνους τους πολιτικούς για τις ενέργειές τους.
- **Διαφάνεια.** Η αύξηση της διαφάνειας στη διακυβέρνηση και τη λήψη αποφάσεων, μέσω ανοικτών πολιτικών διαδικασιών.

3.1.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Οι κυβερνήσεις συχνά υποτιμούν συγκεκριμένους παράγοντες κινδύνου που προέρχονται από τις πολύ διαφορετικές πραγματικότητες που παρουσιάζονται στις χώρες τους.

Ειδικότερα όσον αφορά την πρόσβαση των πολιτών στην τεχνολογία, τη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης για τις πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, την προθυμία των κυβερνήσεων να επενδύσουν στην αλλαγή, την ύπαρξη διαφθοράς και την κατάρτιση των διοικητικών αξιωματούχων. Ακολούθως εξετάζονται οι πιθανότερες προκλήσεις και τα προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν: ¹²

3.1.2.1 ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ (DIGITAL DIVIDE)

Μια κεντρική ανησυχία σε πολλές χώρες αποτελούν οι συνέπειες της άνισης πρόσβασης, της έλλειψης κατάλληλης υποδομής και της χαμηλής υιοθέτησης της τεχνολογίας. Αυτό έχει δημιουργήσει μια ψηφιακή διαίρεση, αποκλείοντας πολλούς, ιδιαίτερα εκείνους στις ήδη κοινωνικά μειονεκτούσες ομάδες, από τα αντιληπτά οφέλη της κοινωνίας των πληροφοριών. Με άλλα λόγια ο όρος "ψηφιακή διαίρεση" αναφέρεται στο χάσμα που παρουσιάζεται στην πρόσβαση στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, μεταξύ ατόμων, ομάδων ή ακόμα και ολόκληρων χωρών. Υπάρχουν τέσσερα κύρια εμπόδια πρόσβασης που παράγουν αυτές τις ανισότητες, οι οποίες είναι η έλλειψη βασικών επιδεξιότητων και ο "φόβος των υπολογιστών", η στέρηση πρόσβασης σε υπολογιστές και δίκτυα, η ανεπαρκής φιλικότητα των πληροφοριακών συστημάτων προς τον χρήστη και οι ανεπαρκείς και άνισα κατανομημένες ευκαιρίες χρήσεις. Επομένως, από την πλευ-

¹² Cf. also M. Gurstein (Ed.) *Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies*, Idea Group, 2000; L. Keeble & B. Loader (Eds.) *Community Informatics: Shaping Computer-Mediated Social Networks*, Routledge, 2001; and the *Proceedings of the IT in Regional Areas Conference: Using Informatics to Transform Regions* (Eds. S. Marshall, Wai Taylor and Xinghou Yu), (2004).

ρά των πολιτικών επιλογών της κοινωνίας της πληροφορίας, η πρόκληση είναι πώς θα γίνει να ελαττωθούν οι πληροφοριακές ανισότητες και κατά το δυνατόν να αποτραπούν.

Σε αντίθετη περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος να σχηματιστεί μια κατάσταση όπου θα έχουν λόγο στις πολιτικές διαδικασίες μόνο οι έχοντες πρόσβαση στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενώ αντίθετα οι μη έχοντες τη δυνατότητα ή τις γνώσεις να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες αποκλείονται από τον πολιτικό διάλογο.

Ακόμα πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η ψηφιακή διαίρεση δεν έχει σχέση μόνο με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες. Αν και το χαμηλό εισόδημα, το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, η ανεργία και η έλλειψη δεξιοτήτων τεχνολογίας είναι ένα βασικό εμπόδιο στην υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών πληροφορικής, πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στους κοινωνικο-προσωπικούς παράγοντες, οι οποίοι είναι εξίσου σημαντικοί.

Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν τα χαμηλά επίπεδα ενημέρωσης, ενδιαφέροντος, κατανόησης και αποδοχής των νέων τεχνολογιών. Μέχρι σήμερα η περισσότερη έρευνα έχει επικεντρωθεί στα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα και η αντίστοιχη έρευνα για τα κοινωνικο-προσωπικά έχει παραμεληθεί.

Το κρίσιμο ζήτημα είναι αν θα υπάρξει κλιμάκωση των υπαρχουσών ανισοτήτων ή αν οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών θα δώσουν τη δυνατότητα να διευρυνθούν οι ευκαιρίες για μεγαλύτερη δημοκρατική συμμετοχή. Ένας αριθμός από καινοτόμες πρωτοβουλίες είναι σε εξέλιξη σε πολλές χώρες για να αντιμετωπίσουν την ψηφιακή διαίρεση, αλλά σε αυτό το σημείο είναι πάρα πολύ νωρίς για να ειπωθεί εάν, και μέχρι ποιο βαθμό, θα επιτύχουν τους στόχους τους. Η έρευνα σε αυτήν την περιοχή είναι σχετικά νέα και οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες προέρχονται κυρίως από ποσοτικές έρευνες σχετικά με τη χρήση κατά φύλο, ηλικία ή περιοχή.¹³ Υπάρχουν λίγα

¹³ Cf. also M. Gurstein (Ed.) *Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies*, Idea Group, 2000; L. Keeble & B. Loader (Eds.) *Community Informatics: Shaping Computer-Mediated Social Networks*, Routledge, 2001; and the Proceedings of

εμπειρικά στοιχεία σχετικά με το πώς και γιατί οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες. Προγράμματα μακροπρόθεσμης έρευνας απαιτούνται για να υπάρξουν πιο αξιόπιστα αποτελέσματα.

Η λύση στο πρόβλημα του ψηφιακού αποκλεισμού μπορεί να βρίσκεται στη δημιουργία νέων ευκαιριών πρόσβασης των πολιτών σε τεχνολογικά μέσα. Υπό αυτούς τους όρους, οι κυβερνήσεις πρέπει να παρέχουν ποικίλα κανάλια πρόσβασης, όπως οι δημόσιοι υπολογιστές μέσα σε βιβλιοθήκες, cybercafe, δημόσια περίπτερα (kiosks), καθώς επίσης και μέσω της διαλογικής ψηφιακής τηλεόρασης, των κινητών τηλεφώνων τρίτης γενιάς και άλλων ψηφιακών πλατφορμών.

Η ιστορία έχει παρουσιάσει την εύθραυστη φύση της δημοκρατίας και κατά περιόδους, το πόσο εύκολο είναι να εκτοπιστεί. Κατά την εφαρμογή των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στη δημοκρατική διαδικασία πρέπει να λαμβάνεται προσοχή ώστε να μην γίνει τη δημοκρατία μια πιο τρωτή έννοια. Η ψηφιακή διαίρεση και οι επιπτώσεις της στην πολιτική ισότητα είναι πιθανές επικίνδυνες περιοχές για τη δημοκρατία.

3.1.2.2 ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΗΣΗ

Ο δημόσιος τομέας που προϋπολογίζει στις αναπτυγμένες δυτικές χώρες παρέχει ικανοποιητικούς οικονομικούς πόρους για την επένδυση σε μεγάλα, αρατά προγράμματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Σε τέτοια προγράμματα, ουσιώδης μακροπρόθεσμοι στόχοι καθορίζονται, απαιτώντας καινοτόμες τεχνολογίες και πρόσθετη χρηματοδότηση. Εντούτοις, ακόμη και στις πιο αναπτυγμένες χώρες, μεγάλα προγράμματα και σύνθετες πρωτοβουλίες είναι επιρρεπής σε αποτυχία. Για το λόγο αυτό, θεωρείται καλύτερο οι κυβερνήσεις να αποφεύγουν αυτού του τύπου τα προγράμματα καθ' ολοκληρία, επιλέγοντας αντ' αυτού μικρότερα και πιο εύχρηστα προγράμματα.

Ειδικότερα σε πιο φτωχές χώρες οι κυβερνήσεις πρέπει να είναι πολύ πιο προσεκτικές στα οφέλη που επιφέρουν οι επενδύσεις τους στην ηλεκτρονική

the IT in Regional Areas Conference: Using Informatics to Transform Regions (Eds. S. Marshall, Wal Taylor and Xinghou Yu), (2004).

διακυβέρνηση. Είναι χρήσιμο να συγκεντρωθούν πόροι σε συγκεκριμένους στόχους, ώστε να χρησιμοποιηθεί όποια περιορισμένη χρηματοδότηση είναι διαθέσιμη με τον πλέον αποδοτικότερο τρόπο.

3.1.2.3 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΛΗΣΗ

Η ηλεκτρονική δημοκρατία είναι ένα ακριβό εργαλείο που απαιτεί ισχυρή και διαρκή πολιτική θέληση. Οι κυβερνώντες πρέπει να διασφαλίσουν την κατανομή των οικονομικών πόρων, την υιοθέτηση ενός κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου και στη στελέχωση με το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό κατά τις φάσεις του προγραμματισμού και της εφαρμογής της ηλεκτρονικής δημοκρατίας. Ένας ισχυρός δείκτης της πολιτικής θέλησης είναι ο βαθμός συμμετοχής από τους υψηλού επιπέδου ιθύνοντες στην εφαρμογή της ηλεκτρονικής δημοκρατίας. Σε πολλές περιπτώσεις, οι χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης έχουν ενθαρρύνει αυτή τη διαδικασία με την καθιέρωση υπουργείων ή άλλων εξειδικευμένων μονάδων στην ανάληψη της ευθύνης για το συντονισμό και τη διαχείριση της εφαρμογής αντίστοιχων προγραμμάτων.

3.1.2.4 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στις κυβερνήσεις των χωρών είναι ο μετασχηματισμός των γραφειοκρατικά προσανατολισμένων διοικητικών διαδικασιών σε προσανατολισμένες στους πελάτες υπηρεσίες που μεταχειρίζονται τα άτομα και τις επιχειρήσεις ως καταναλωτές. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση προσαρμόζεται ως ισχυρό εργαλείο σε αυτή τη διαδικασία, δεδομένου ότι παρέχει τη δυνατότητα στη μεθοδολογία και την τεχνολογία να καταλύσουν μια τέτοια επαναστατική αλλαγή.

Πολλές χώρες έχουν αγκαλιάσει το πελατο - κεντρικό όραμα της ηλεκτρονικής δημοκρατίας και της ηλεκτρονικής διοίκησης. Έτσι έχουν δημιουργήσει πύλες ψηφιακής δημοκρατίας που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτών και των κυβερνητικών αξιωματούχων. Κυβερνητικές ιστοσελίδες παρέχουν στους

πολίτες ευκαιρία να συζητήσουν θέματα πολιτικής και να στείλουν τις ερωτήσεις και τα σχόλια τους και να λάβουν απαντήσεις από τους υπευθύνους υπουργούς.

Μια σημαντική απειλή στην ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δημοκρατίας βρίσκεται στην έλλειψη δεξιοτήτων σύγχρονης διαχείρισης τέτοιων προγραμμάτων από τους διοικούμενους. Το γεγονός ότι γίνεται όλο και πιο δύσκολο για τις κυβερνήσεις στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη να μισθώσουν ειδικευμένους και πεπειραμένους διευθυντές για προγράμματα σχετικά με τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών είναι αιτία για μεγάλη ανησυχία. Μια πιθανή λύση είναι η μεταφορά διοικητικού φόρτου στον ιδιωτικό τομέα, μαζί με τεχνικές συμβάσεις. Αυτή η προσέγγιση είναι επίσης σχετικά νέα για τις Ευρωπαϊκές χώρες. Αναφέρεται η περίπτωση, του γαλλικού Υπουργείου Άμυνας που επέλεξε να μην αναπτύξει ακριβές ιδιόκτητες εσωτερικές λύσεις, αλλά να κάνει σύμβαση με έναν έμπειρο φορέα παροχής υπηρεσιών στις λύσεις ηλεκτρονικών αγορών.

Πρόσθετα προβλήματα παρουσιάζονται με τον τεμαχισμό διοικητικών υπηρεσιών, τη δομική αναδιοργάνωση και τον περιορισμό του δημόσιου προϋπολογισμού, τα οποία έχουν επιβαρύνει την ανάπτυξη μιας υποδομής ηλεκτρονικής δημοκρατίας.

Κάποιες χώρες μοιράζονται επίσης προβλήματα που προέρχονται από την απουσία κοινών τεχνικών πρότυπων και περιεκτικών στρατηγικών για την ανάπτυξη ηλεκτρονικής δημοκρατίας. Όλοι αυτοί οι παράγοντες μειώνουν τη διαλειτουργικότητα των τοπικών, εθνικών και διεθνών πληροφοριακών συστημάτων. Η συμβατότητα μεταξύ των συστημάτων απαιτεί την υιοθέτηση κοινών πρότυπων, ώστε να επιτραπεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ διαφορετικών πλατφόρμων υλικού και λογισμικού.

3.1.2.5 ΑΣΑΦΕΙΣ ΣΤΟΧΟΙ

Οι αρμοδιότητες και τα όρια του κοινού πρέπει να καταστούν σαφή στην έναρξη των διαβουλεύσεων. Οι υπερβολικές προσδοκίες μπορούν να οδηγήσουν σε δημόσια απογοήτευση και μια αίσθηση εξαπάτησης.

Εν ολίγοις, πρέπει να υπάρξει μια ρητή σχέση μεταξύ δημόσια δέσμευσης και πολιτικής κατάληξης. Η δημοκρατία δεν είναι μόνο συζητητική συνομιλία. Ο διάλογος πρέπει να παράγει κάποια σχέση στις αποφάσεις που λαμβάνονται πραγματικά.

3.1.2.6 ΚΙΒΑΗΛΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Επίσης δεν πρέπει η δέσμευση των πολιτών να σπαταλιέται σε αξιώσεις τεχνο-λαϊκιστών για να εξουσιοδοτήσουν τους πολίτες μέσω μιας πλαστής άμεσης δημοκρατίας.

Τα ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα και οι ψηφοφορίες μπορεί να υπόσχονται στους συμμετέχοντες έναν βαθμό πολιτικής επιρροής που αυτή ενδεχομένως να μην είναι πραγματική. Έτσι η αίσθηση της δημοκρατικότητας που δίνεται με αυτές τις ενέργειες είναι πλαστή και κύριο στόχο έχουν να προσδώσουν ένα δημοκρατικό άλλοθι στις αποφάσεις που πρόκειται να παρθούν.

3.1.2.7 ΈΛΛΕΙΨΗ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΩΝ

Μερικές ηλεκτρονικές συζητήσεις απευθύνονται σε πολιτικές περιοχές που είναι ευρείες και σύνθετες, χωρίς υποστήριξη της διαδικασίας με βασική τεκμηρίωση και ειδικούς συμμετέχοντες. Ελλείπει επαρκών πνευματικών διαδικασιών, αυτές οι συζητήσεις είτε κατευθύνονται σε άσκοπες ανταλλαγές προκατάληψης, ή ειδάλλως φθάνουν σε τόσο γενικευμένα συμπεράσματα που προσφέρουν ελάχιστη ή καμία βοήθεια στο σχηματισμό της πολιτικής. Η πολιτική διαδικασία είναι σύνθετη, περιλαμβάνει τις επιπτώσεις των πόρων, ανταλλαγές, μακροπρόθεσμες καθώς και

βραχυπρόθεσμες συνέπειες και τις θέσεις της αρχής. Ο σκοπός των ηλεκτρονικών διαβουλεύσεων δεν πρέπει να είναι η επιδίωξη προφανών απαντήσεων ή απλοϊκής συναίνεσης, αλλά να συμπεριλάβει τη δημόσια εμπειρία, την πείρα και τη φρόνηση στο στάδιο της σχεδίασης μιας καλύτερης πολιτικής.

3.1.2.8 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΦΟΡΟΥΜ

Ένας κρίσιμος όρος για τη δημιουργία εικονικών φόρουμ με σκοπό την ενίσχυση των δημοκρατικών διαλόγων είναι η ελευθερία της έκφρασης και αποτελεί και μια από τις βασικές αρχές της ίδιας της δημοκρατίας. Στις δυτικές δημοκρατίες υπάρχουν νόμοι που προστατεύουν την ελευθερία της έκφρασης. Εντούτοις, δεν είναι ξεκάθαρο το εάν και κατά πόσο υπάρχει ελευθερία της έκφρασης στα εικονικά φόρουμ.

Τον Οκτώβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε μια οδηγία (ένα έγγραφο που κατευθύνεται στα κράτη-μέλη εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να εναρμονίσουν τη νομοθεσία τους) για την προστασία των ατόμων σε σχέση με οποιαδήποτε επεξεργασία, δηλαδή συλλογή, καταγραφή, αποθήκευση, ανάκτηση και διακίνηση των προσωπικών δεδομένων.

Με αυτή την οδηγία, η μυστικότητα των πολιτών των κρατών μελών της ΕΕ πρέπει να προστατευθεί με τρεις βασικούς τρόπους. Κατ' αρχάς, τα προσωπικά δεδομένα μπορούν να υποβάλλεται σε επεξεργασία μόνο εάν το υποκείμενο των δεδομένων (το άτομο του οποίου τα προσωπικά δεδομένα πρόκειται να υποβληθούν σε επεξεργασία) έχει σαφώς δεδομένη συγκατάθεση (με μερικές εξαιρέσεις, παραδείγματος χάριν, λόγω νομικών συνθηκών).

Δεύτερον, η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων που αποκαλύπτει τη φυλετική ή εθνική προέλευση, πολιτικές απόψεις, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, ιδιότητα μέλους σε εργατικό σωματείο, πληροφορίες υγείας, ή σεξουαλικές προτιμήσεις είναι απαγορευμένη (με μερικές συγκεκριμένες εξαιρέσεις, όπως εάν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει ρητή συγκατάθεση ή εάν το δε-

δομένο απαιτείται από τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης ή για να ασκηθούν ή να υπερασπιστούν νομικές αξιώσεις).

Τρίτον, η μεταφορά των προσωπικών δεδομένων σε μια χώρα έξω από την ΕΕ επιτρέπεται μόνο εάν αυτή η χώρα μπορεί να εξασφαλίσει ένα επαρκές επίπεδο προστασίας (με εξαιρέσεις παρόμοιες με αυτές που αναφέρθηκαν νωρίτερα).

Μια συνέπεια όλων αυτών είναι ότι κάθε φορά που κάποιος θα ήθελε να αναφέρει ένα όνομα ενός φυσικού προσώπου, αυτό το πρόσωπο πρέπει να δώσει ρητή συγκατάθεση εκ των προτέρων. Τα πρακτικά προβλήματα για τους ηλεκτρονικούς δημοκρατικούς διάλογους είναι προφανή. Είναι σχεδόν αδύνατο να συζητηθεί η δήλωση κάποιου χωρίς τουλάχιστον εν δυνάμει να προσδιοριστεί αυτό το πρόσωπο. Εντός ενός πολιτικού διαλόγου είναι σημαντικό η ταυτότητα του ομιλητή να είναι γνωστή, ώστε να είναι σε θέση να αναλάβει την ευθύνη των λεγομένων του. Οπότε είναι φανερό ότι κάποιες φορές η ελευθερία της έκφρασης μπορεί να έρχεται σε αντίθεση με το δικαίωμα του ατόμου να προστατεύσει την ιδιωτικότητα του.

3.2 ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΟ-ΚΑΦΕΤΕΡΙΕΣ

Το παραδοσιακό ελληνικό καφενείο είναι ένας θεσμός στην ελληνική κοινωνία. Με την εξέλιξη της τεχνολογίας, δημιουργήθηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός χώρου, όπου θα προσελκύει και μικρότερες ηλικίες και θα αποτελεί χώρο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης.

3.2.1 Εθισμός

Ο εθισμός στο Διαδίκτυο (internet addiction) είναι μια σχετικά νέα μορφή εξάρτησης, η οποία βρίσκεται υπό εξέταση από την επιστημονική κοινότητα προκειμένου να οριοθετηθεί, αφού η εξάρτηση από το Ίντερνετ δεν είναι ακόμη μια κλινική οντότητα που συναντάμε σε εγχειρίδια ψυχιατρικά. Αυτή η μορφή εθισμού ορίζεται ως την «ενασχόληση

με το Ίντερνετ για άντληση αισθήματος ικανοποίησης που συνοδεύεται με αύξηση του χρόνου που καταναλώνεται για την άντληση αυτού του αισθήματος».

3.2.1.1 ΑΙΤΙΑ

Το Ίντερνετ έχει την ικανότητα να καλύψει συγκεκριμένες ψυχολογικές ανάγκες ενός ατόμου. Ένα από τα χαρακτηριστικά του μέσου που προκύπτει από τη φύση του είναι ότι μπορεί να δημιουργήσει μια «ιδανική κατάσταση εαυτού», όπου το άτομο μπορεί να εξερευνήσει διάφορες πτυχές της προσωπικότητας του χωρίς να έχει περιορισμούς και συνέπειες. Στο Διαδίκτυο δεν υπάρχουν άμεσες συνέπειες των πράξεων, ο χρήστης μπορεί να μπει και να βγει όποτε θέλει, ενώ μπορεί να καλύψει την όποια εξωτερική εμφάνιση, αφού δεν υπάρχει, πολλές φορές, οπτική επαφή. Ταυτόχρονα, ο έφηβος μπορεί να ~~εξ-~~σαρκώσει διαφορετικούς ρόλους, ή να υιοθετήσει διαφορετικές ταυτότητες ανάλογα με την εκάστοτε διαδικτυακή εμπειρία, εξαιτίας της ανωνυμίας, που συνιστά κατεξοχήν χαρακτηριστικό του Διαδικτύου. Συνήθως, τα παιδιά που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα του εθισμού στο διαδίκτυο είναι αγόρια και μεγαλώνουν σε δύσκολες καταστάσεις (δυσλειτουργικές οικογένειες).

3.2.1.2 ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΕ ΕΘΙΣΜΟ

Ο εθισμός των εφήβων στο διαδίκτυο μπορεί, επίσης να είναι το αποτέλεσμα άλλων ψυχικών διαταραχών, όπως κατάθλιψη, αγχώδεις διαταραχές, διαταραχές προσωπικότητας, υπερκινητικότητα και κοινωνική φοβία .

3.2.1.3 ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

1. Συμπτώματα συνδρόμου απόσυρσης, όπως ψυχοκινητική διέγερση, εκούσια ή ακούσια κίνηση δακτυλογράφησης των δακτύλων του χεριού, άγχος, έμμηνη σκέψη για το διαδίκτυο και όνειρα για το διαδίκτυο.
2. Κατανάλωση υπερβολικού χρόνου ή και χρήματος σε δραστηριότητες σχετικές με το διαδίκτυο (λογισμικά, σκληροί δίσκοι κ.λπ.)

3. Έκπτωση λειτουργικότητας του ατόμου σε κοινωνικό, οικογενειακό αλλά και προσωπικό επίπεδο.
4. Μειωμένη επίδοση στο σχολείο λόγω των πολλών ωρών που περνάει ο έφηβος στο διαδίκτυο.
5. Σε προχωρημένες περιπτώσεις ο έφηβος δεν κοιμάται, παραμελεί την προσωπική του υγιεινή, μπορεί να σταματήσει ακόμα και το σχολείο. Ακόμη, απομονώνεται, από την οικογένεια και τους φίλους του, γίνεται επιθετικός, μπορεί να κλέβει χρήματα από του γονείς για να παίζει. Τέλος, φτάνει σε σημείο να μην τρώει ή και το αντίθετο(να παχαίνει πολύ).

3.2.1.4 ΡΟΛΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

Ο ρόλος των γονέων είναι πάρα πολύ σημαντικός τόσο για την πρόληψη, όσο και για την αντιμετώπιση του εθισμού των παιδιών τους από το διαδίκτυο. Όσο αναφορά την πρόληψη το σημαντικότερο πράγμα που χρειάζεται να κάνουν οι γονείς προκειμένου να μπορούν να ελέγχουν αποτελεσματικά τη χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά τους, είναι να γνωρίσουν οι ίδιοι το μέσο. Προς το παρόν, οι γονείς δε γνωρίζουν το μέσο και επιπλέον δε φαίνονται διατεθειμένοι να έλθουν σε επαφή με το Διαδίκτυο, ενώ ταυτόχρονα δεν ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες των παιδιών τους στο Ίντερνετ. Ταυτόχρονα, οι γονείς θα πρέπει κάποιες φορές να χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο μαζί με το παιδί, ώστε να του δίνουν τις απαραίτητες κατευθύνσεις, ενώ η εγκατάσταση κάποιων φίλτρων στον υπολογιστή μπορεί να αποτρέψει την εμφάνιση ακατάλληλων για το παιδί ιστοσελίδων. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να έχουν τεθεί κάποιες βάσεις όταν το παιδί φτάνει στην εφηβεία, να υπάρχουν δηλαδή όρια. Για να υπάρξουν ωστόσο όρια θα πρέπει να οι γονείς να μπορούν να διαθέσουν τον απαραίτητο χρόνο, αφού είναι δύσκολο για ενοχικούς γονείς να θέσουν όρια. Σε πιο πρακτικό επίπεδο, ο υπολογιστής είναι καλό να βρίσκεται σε κοινόχρηστο χώρο και όχι στο δωμάτιο του παιδιού, ώστε να ελέγχεται διακριτικά η δραστηριότητα του παιδιού στο Ίντερνετ. Ενώ, τέλος, οι γονείς θα πρέπει να συζητούν για τις διαδικτυακές διαδρομές του παιδιού τους, ώστε να έχουν πάντοτε ενημέρωση για τις ιστοσελίδες που επισκέπτεται, τα άτομα με τα οποία συνομιλεί και τις πληροφορίες που ανταλλάσσει με άλλα άτομα.

3.2.1.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΘΙΣΜΟΥ

Ο εθισμός από το διαδίκτυο αναγνωρίζεται πια από την ψυχιατρική κοινότητα ως ξεχωριστή ψυχοσωματική διαταραχή γι' αυτό χρήζει ειδικής θεραπείας. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλά κέντρα που βοηθούν τους εφήβους να ξεφύγουν από τον εθισμό τους. Η παρακολούθηση κάθε περίπτωσης γίνεται από τετραμελή ομάδα στην οποία συμμετέχουν παιδίατρος, παιδοψυχίατρος, παιδοψυχολόγος και οικογενειακός σύμβουλος. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας δε διακόπτεται η χρήση, αλλά ο έφηβος μαθαίνει να θέτει όρια στη χρήση και να αρχίσει και πάλι την ενασχόληση με άλλες δραστηριότητες. Παρ' όλα αυτά, σε περίπτωση που κάποιο από τα παιδιά αντιμετωπίζει και άλλα προβλήματα πέρα από τον εθισμό του, υπάρχει και κατάλληλη φαρμακολογία. Σύμφωνα με μελέτες, το 1/3 από τα παιδιά ανταποκρίνεται πολύ θετικά, ειδικά όταν η εξάρτηση βρίσκεται σε πρόωμο στάδιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

4.1 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η Κοινωνία των Πληροφοριών εξαπλώνεται ταχύτατα με την συμβολή των νέων τηλεματικών τεχνολογιών και κυρίως του Internet, το οποίο και αποτελεί σήμερα το μεγαλύτερο, αμεσότερο και γρηγορότερο παγκόσμιο δίκτυο πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Γενικότερα, οι τεχνολογίες των πληροφοριών, και ιδιαίτερα το Internet και η κινητή τηλεφωνία, έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της Κοινωνίας της πληροφορίας. Ο εν λόγω τομέας αντιπροσωπεύει περίπου το 4% της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).¹⁴ Η ΕΕ επιδιώκει να προωθήσει την ανάπτυξη και διάδοση των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), σύμφωνα με τα άρθρα 179 έως 190 της συνθήκης για η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Η ΕΕ ολοκλήρωσε την απελευθέρωση της ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών το 1998. Έκτοτε, το εν λόγω πλαίσιο αναθεωρήθηκε δύο φορές, το 2003 και το 2009.¹⁵

Η Κοινωνία Πληροφοριών σχετίζεται με την ύπαρξη και ραγδαία ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών δικτύων με ολοένα ευρύτερη γεωγραφική κάλυψη αλλά και ανάπτυξη των ήδη υπάρχοντων δικτύων. Τα δίκτυα αυτά μπορούν να ενταχθούν σε κατηγορίες αναλόγως με τις τεχνικές τους προδιαγραφές, με τα λειτουργικά τους χαρακτηριστικά και με την ευρύτητα πρόσβασης σε αυτά. Σύμφωνα με τις τεχνικές τους προδιαγραφές τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα διακρίνονται σε ενσύρματα (χαλκού, οπτικής ίνας ή ευρέως φάσμα-

¹⁴ Gros, B. (2002). Knowledge construction and technology. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 11(4), 323-343

¹⁵ Γιάννης Μαϊέτρος, Κοινωνικές επιπτώσεις της πληροφορικής, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π., 2010

τος), ασύρματα (ραδιοσυχνότητες) και δορυφορικά (σταθμός εκπομπής – δορυφόρος – σταθμός λήψης).¹⁶

Μα τι κάνει την κοινωνία των πληροφοριών τόσο σπουδαία; Πολλοί επιστήμονες θεωρούν πως η μεγάλη ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι η τρίτη μεγαλύτερη επανάσταση στην ιστορία μετά την γεωργική και τη βιομηχανική. Και ενώ οι δύο πρώτες σχετίζονται με τη διαχείριση του πλούτου και την αξιοποίηση του, η κοινωνία των πληροφοριών έχει να κάνει με την ίδια πληροφορία και τα επιτεύγματα της.¹⁷ Μάλιστα, πιο συγκεκριμένα στα επιτεύγματα αυτά συμπεριλαμβάνονται:

- Ηλεκτρονική Επικοινωνία, πχ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail).
- Τηλε-διάσκεψη
- Τηλε-εργασία
- Τηλε-εκπαίδευση
- Ηλεκτρονικές Αγορές
- Αναζήτηση Πληροφοριών
- Πληροφορίες σε απευθείας σύνδεση
- Υπηρεσίες
- Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες
- Ηλεκτρονικές Κρατήσεις
- Ψυχαγωγία

Την ανάπτυξη αυτή, θα ακολουθήσει η μεγάλη αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής των αντίστοιχων ειδών τεχνολογίας και βοηθημάτων επικοινωνίας, σε πολύ μεγάλο βαθμό και κλίμακα τουλάχιστον στις ανεπτυγμένες χώρες. Η αυξημένη παραγωγή οδηγεί

¹⁶ Heinecke, W., Dawson, K., & Willis, J. (2001). Paradigms and frames for R&D in distance education: Toward collaborative electronic learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 7(3), 293-322

¹⁷ Heinecke, W., Dawson, K., & Willis, J. (2001). Paradigms and frames for R&D in distance education: Toward collaborative electronic learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 7(3), 293-322

αναπόφευκτα και αυτή σε μόλυνση του περιβάλλοντος, αυξημένη κατανάλωση του ορυκτού πλούτου, και εξάντληση των φυσικών πόρων του περιβάλλοντος. Συνεπώς, όπως ο πληθυσμός και το κεφάλαιο αναπτύσσονται με γεωμετρική πρόοδο, και η μόλυνση του περιβάλλοντος, θα αυξηθεί με γεωμετρική πρόοδο. Όχι όμως ανάλογα σε όλο τον κόσμο, ακριβώς όπως συμβαίνει και με τον πλουτοπαραγωγικό πλούτο.¹⁸

Η Πληροφορική Επανάσταση αλλάζοντας ριζικά τον τρόπο ζωής των πολιτών, επέφερε – και θα συνεχίσει να επιφέρει με ολοένα αυξανόμενο ρυθμό – μία σειρά αλλαγών που επηρεάζουν και τις επιχειρήσεις. Αυτές οι αλλαγές μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό όπλο στα χέρια των επιχειρήσεων που θέλουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις ενός νέου περιβάλλοντος, το οποίο χαρακτηρίζεται από συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, διεθνοποίηση και εντατικοποίηση του ανταγωνισμού. Φαίνεται πως τελικά στο ανταγωνιστικό πεδίο του 21^{ου} αιώνα οι επιχειρήσεις που θα επιβιώσουν θα είναι αυτές που στον παρόντα χρόνο θα κάνουν τις στρατηγικές επιλογές για την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στις πρακτικές τους.

Προκύπτει, συνεπώς, ένα τρίτο χαρακτηριστικό της Κοινωνίας Πληροφοριών, λιγότερο ουδέτερο από την ύπαρξη δικτύων και από τον κεντρικό ρόλο της πληροφορίας: η ανάγκη πρόσβασης του ατόμου στην πληροφορία ή, σε αντίθετη περίπτωση, ο αποκλεισμός του και η περιθωριοποίησή του από τη νέα αυτή κοινωνία.¹⁹

Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι η μαζική ενεργή αποποίηση ανθρώπινων, φυσικών και υλικών πόρων στο πλαίσιο της “κατασκευαστικής εργασίας”, δηλαδή της βιομηχανικής υλικής εργασίας, απαιτεί νέες ποιοτικές ικανότητες ελέγχου της “κατασκευαστικής εργασίας” δηλαδή της εργασίας παραγωγής αγαθών και εμπορευμάτων σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Ωστόσο η εργασία στη μορφή ποιοτικών ικανοτήτων διαχείρισης είναι δύσκολο να τυποποιηθεί ή να ελεγχθεί, καθώς τα στοιχεία που την συνθέτουν (ικανότητα διάδρασης και επικοινωνίας, πρακτική πείρα, αφοσίωση

¹⁸ Malandrakis, G., & Chatzakis, S. (in press). Environmental attitudes, knowledge and alternative conceptions of Greek primary school children. *Journal of Environmental Education*

¹⁹ Γιάννης Μαϊστρός, Κοινωνικές επιπτώσεις της πληροφορικής, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π, 2010

στο αντικείμενο κ.λπ.) δεν μπορούν να ενταχθούν σ' ένα ορθολογικό σχήμα άσκησης της, όπως συμβαίνει με την βιομηχανική εργασία. Αυτή η μη τυπική εργασία και η ποσοτική αύξησή της (εργασία στις υπηρεσίες, εργασία στη διαχείριση γνώσεων πληροφοριών και συμβόλων) με την ταυτόχρονη μείωση της τυπικής εργασίας (βιομηχανική εργασία) είναι που χαρακτηρίζει τη “μεταβιομηχανική κοινωνία”. Η ανάπτυξη της επιστήμης, της γνώσης, των πληροφοριών και των αντίστοιχων τεχνογνωσιών διαχείρισης που περιγράφουν το λειτουργικό πλαίσιο της “μεταβιομηχανικής κοινωνίας”. Χαρακτηριστικά, όπως αναφέρεται σε μια “επιστροφή του απωθημένου” με το νόημα της αύξησης των επακόλουθων προβλημάτων και του “κόστους πολυπλοκότητας”, που σωρεύονται ως επακόλουθο της κινητοποίησης μισθωτής κατασκευαστικής εργασίας και των οποίων η αντιμετώπιση απαιτεί τώρα εργασία υπηρεσιών διαφόρων ειδών (θεραπευτική, αστυνομική, παιδαγωγική, διαφύλαξης και διαμεσολάβησης της επικοινωνίας).²⁰

Αυτό που δεν προσδιορίζεται με σαφήνεια στις θεωρήσεις που αποδέχονται την κοινωνία της πληροφορίας ως το κοινωνικό ισοδύναμο της σημερινής κοινωνίας και του πληροφοριακού καπιταλισμού είναι η ίδια η λειτουργία της γνώσης. Το γεγονός ότι η γνώση όπως και η εργασιακή δύναμη έχουν μια αξία χρήσης αλλά και μια ανταλλακτική αξία δημιουργεί συγχύσεις και ασάφειες.. Η γνώση έχει για το άτομο μόνο ανταλλακτική αξία. Αντίθετα η γνώση και οι δεξιότητες που την συνοδεύουν έχουν μια αξία χρήσης μόνο για το κεφάλαιο και την επιχείρηση που την ενσωματώνει μέσω των εργαζομένων. Συνεπώς οποιαδήποτε ειδική μορφή εργασίας και γνώσης, είτε είναι χειρωνακτική είτε πνευματική, είναι χρήσιμη στον εργαζόμενο και έχει αξία χρήσης γι' αυτόν, δηλαδή ανταλλακτική αξία, μόνο στο βαθμό που είναι χρήσιμη στην αγορά και στις επιχειρήσεις. Επομένως η έννοια της κοινωνίας της πληροφορίας μπορεί να σημαίνει τη συγκεκριμένη μορφή που παίρνει η εργασία σε συνθήκες πληροφορικοποίησης της εκάστοτε παραγωγής. Πάλι όμως ο όρος είναι παραπλανητικός γιατί δημιουργείται η εντύπωση πως παύει να υφίσταται η εργασία και πως η αξία παράγεται όχι από την εργασία αλλά από τη γνώ-

²⁰ Malandrakis, G., & Chatzakis, S. (in press). Environmental attitudes, knowledge and alternative conceptions of Greek primary school children. *Journal of Environmental Education*

ση.²¹ Οι παρανοήσεις αυτές ενισχύθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τον ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο που παίζει η διανοητική εργασία ή διαχειριστική εργασία, δηλαδή η εργασία των νέων αστικών στρωμάτων, με όλα τα στοιχεία της επικοινωνίας, της διάδρασης, της φαντασίας και της αντιληπτικότητας, όπως δείξαμε παραπάνω, στη διαδικασία παραγωγής. Ερμηνεύοντας εσφαλμένως τα αποτελέσματα αυτής της εξέλιξης ως τα αίτια που την προκάλεσαν, οι θεωρήσεις που απορρέουν από την κοινωνία της πληροφορίας εξέλαβαν τις νέες μορφές εργασίας ως αντιπροσωπευτικές για ολόκληρη τον κοινωνία.

Μια ακόμη σημαντική παράμετρος της κοινωνίας πληροφοριών που έχει ιδιαίτερη σημασία για τις αλλαγές στην εκπαίδευση και την διαχείριση της γνώσης μπορεί να γίνει μόνο μέσω της αγοράς, κυρίως επειδή οι πληροφορίες μπορούν να μεταδοθούν καλύτερα στους ενδιαφερόμενους μέσω των τιμών. Σε συνάρτηση μάλιστα με το γεγονός ότι η γνώση είναι τοπική και ότι ένα μεγάλο μέρος της είναι άρρητο, ευνοεί μια άλλη προσέγγιση που αντιλαμβάνεται τη σημερινή κοινωνία ως κοινωνία δικτύων ενώ μετατοπίζει την μεταφορά γνώσης από τυπικές προς άτυπες μορφές εκπαίδευσης συνηγορώντας υπέρ μιας αποκέντρωσης της εξουσίας προς αποκεντρωμένα δίκτυα.. Στο νέο κοινωνικό περιβάλλον που διαμορφώνεται πλέον από τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, κατάρτιση, γνώσεις, δεξιότητες) θα είναι καταρχήν ευθύνη του εξατομικευμένου επενδυτή, οπότε και το ίδιο το ανθρώπινο κεφάλαιο θα απολέσει σταδιακά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δημοσίου αγαθού που είχε μέχρι πρόσφατα στην σύγχρονη ιστορία

2. ²¹ Γιάννης Μαϊστρος, Κοινωνικές επιπτώσεις της πληροφορικής, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π, 2010

Συμπεράσματα

Ζούμε σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από πολύμορφα ανθρώπινα δίκτυα και κινήματα που ως στόχο έχουν την ανοικτή πρόσβαση στη γνώση, τη δημιουργία ελεύθερων υποδομών, τα οποία βρήκαν πεδίο έκφρασης και δημιουργίας σε μια ανοιχτή υποδομή επικοινωνίας όπως το Διαδίκτυο.

Η εποχή της παγκοσμιοποίησης και του ψηφιακού κόσμου έχει δημιουργήσει ένα νέο είδος κοινωνίας της πληροφορίας και οικονομίας βασισμένης στη γνώση, τα οποία αλλάζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Αυτό επιδρά σε πολλούς τομείς όπως στην πολιτική, στα οικονομικά και στην κοινωνία. Η τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Information and Communication Technology, ICT), θεωρείται ένα πανίσχυρο εργαλείο που παίζει βασικό ρόλο σ' αυτές τις αλλαγές. Οι τεχνολογίες των πληροφοριών, και ιδιαίτερα το Internet και η κινητή τηλεφωνία, έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της Κοινωνίας της πληροφορίας. Ο εν λόγω τομέας αντιπροσωπεύει περίπου το 4% της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η ΕΕ επιδιώκει να προωθήσει την ανάπτυξη και διάδοση των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), σύμφωνα με τα άρθρα 179 έως 190 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Η ΕΕ ολοκλήρωσε την απελευθέρωση της ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών το 1998. Έκτατα, τα εν λόγω πλαίσια αναθεωρήθηκε δύο φορές, το 2003 και το 2009. Η τελευταία δέσμη μέτρων για τις τηλεπικοινωνίες, του 2009, στοχεύει στην εξασφάλιση πιο θεμιτού ανταγωνισμού μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών.

Η τεχνολογία της πληροφορίας παρέχει έναν εναλλακτικό τρόπο επικοινωνίας μεταξύ κυβέρνησης και πολιτών μέσω ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Αυτές οι υπηρεσίες μπορούν να οδηγήσουν στη διαφάνεια της κυβερνητικής διαχείρισης στο δημοκρατικό κόσμο.

Πολλές φορές εξαντλείται η χρήση του διαδικτύου, από χρήστες που ανήκουν κυρίως στην εφηβική ηλικία. Τα παιδιά, σαφώς, έχουν ανάγκη από επικοινωνία. Έτσι, δημιουργούνται παρέες και συγκεντρώνονται όλοι μαζί στα ιντερνέτ-καφέ για να παίξουν μαζί ηλεκτρονικά παιχνίδια. Η υπερβολική χρήση του διαδικτύου οδηγεί και εθισμό και μακροπρόθεσμα σε προβλήματα υγείας. Εάν, όμως, ο χρήστης είναι ενημερωμένος, τότε

μπορεί να αποφευχθεί ο εθισμός και ο ψηφιακός κόσμος να χρησιμοποιείται μονάχα για το πληροφοριακό του χαρακτήρα.

Εκτός από τη σωστή ενημέρωση των χρηστών, απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή και χωρίς προβλήματα χρήση του διαδικτύου, είναι η τήρηση της απαραίτητης νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, της ανωνυμίας, της βίας, της εξαπάτησης και της εκμετάλλευσης μέσω του διαδικτύου. Έχει συνταχθεί τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε διεθνές επίπεδο η αρμόζουσα νομοθεσία με σκοπό τη νόμιμη χρήση του ψηφιακού κόσμου.

Λαμβάνοντας υπόψη, λοιπόν, όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω και όσα κατά καιρούς δημοσιεύονται σχετικά με τα κοινωνικά δίκτυα και την κοινωνία της πληροφορίας γενικότερα, οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε ότι το διαδίκτυο δε αποτελεί ένα απλό και ακίνδυνο μέσο ψυχαγωγίας. Οφείλουμε να είμαστε κατάλληλα ενημερωμένοι, εγκρατείς και νόμιμοι στη χρήση του, ώστε να συνεχίζει να παρέχει τα οφέλη για τα οποία δημιουργήθηκε και να μη μας καθιστά «δούλους» του.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλους τους τομείς και τα φάσματα της κοινωνίας πάντα όμως με συνέπεια και υπευθυνότητα καθώς κάθε τι που μπορεί να ξεφύγει από τον απόλυτο έλεγχο του ανθρώπου μπορεί εν τέλει να στραφεί εναντίον του. Το διαδίκτυο και γενικότερα οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να αποτελέσουν ακρογωνιαίο λίθο στην ανάπτυξη της κοινωνίας και να λύσουν σημαντικότερα προβλήματα

Βιβλιογραφία

1. The title is a parallel to Rob Kling's famous article presenting the case for a "Social Informatics" cf. R. Kling, "What are Social Informatics and Why Does it Matter?" D-Lib Magazine, January 1999, Volume 5 Number 1.
2. M. Gurstein, Community Informatics: Current Status and Future Prospects -- Some Thoughts (source: adapted from Community Technology Review winter/spring 2002).
3. "What Is Social Networking?", <http://www.whatissocialnetworking.com>
4. Ακριβά παιχνίδια στο Facebook, *Εφημερίδα Ελευθεροτυπία*, Πέμπτη 3 Δεκεμβρίου 2009, <http://www.enet.gr/?i=arthrasthles.el.home&id=108293>
5. "Ψηλά στις προτιμήσεις των Ελλήνων τα κοινωνικά δίκτυα στο 'Ιντερνετ", *Εφημερίδα Ελευθεροτυπία*, Δευτέρα 9 Νοεμβρίου 2009 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=100229>
6. The MySpace Generation, Business Week online, DECEMBER 12, 2005, http://www.businessweek.com/magazine/content/05_50/b3963001
7. Teens hang out at MySpace, USAtoday.com, 1/8/2006, http://www.usatoday.com/tech/news/2006-01-08-myspace-teens_x.ht
8. YouTube Facts & Figures (history & statistics), [websitemonitoring.com](http://www.websitemonitoring.com), 17-05-2010 <http://www.websitemonitoring.com/blog/2010/05/17/youtube-facts-and-figures-history-statistics/>

9. «Μεγάλος Αδελφός» και με νόμο, Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, Τρίτη 28 Σεπτεμβρίου 2010, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=207630>.
10. Social Networking Or Social Not-working?, Wavecrest computing white paper online, http://www.wavecrest.net/editorial/include/SocialNetworking_SocialNotworking.pdf
11. Cf. also M. Gurstein (Ed.) Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies, Idea Group, 2000; L. Keeble & B. Loader (Eds.) Community Informatics: Shaping Computer-Mediated Social Networks, Routledge, 2001; and the Proceedings of the IT in Regional Areas Conference: Using Informatics to Transform Regions (Eds. S. Marshall, Wal Taylor and Xinghou Yu), (2004).
12. Cf. M. Castells, Rise of the Network Society: The Information Age: Economy, Society and Culture – 1996 – Blackwell Publishers, Inc. Cambridge, MA, USA
13. Cf. R. Stoecker, Is Community Informatics Good for Communities? Questions Confronting an Emerging Field. Journal of Community Informatics Vol 1, No 3 (2005).
14. Γιάννης Μαΐστρος, Κοινωνικές επιπτώσεις της πληροφορικής, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π, 2010
15. “The Oceans are dying”, Newsweek Journal, available at: <http://www.pammachon.gr/old/Ta%20Oria%20tHs%20AnaptyksHs.htm>
16. <http://www.physics4u.gr/energy/fuelcells.html>

17. Γ. Μαϊστρος, Κοινωνικές επιπτώσεις Πληροφορικής», Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ
18. Σύνταγμα της Ελλάδας, Άρθρο 5^Α: Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19.
19. Σύνταγμα της Ελλάδας, Άρθρο 9^Α: Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.
20. Χάρτα θεμελιωδών δικαιωμάτων, Άρθρο 8: Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται γνήμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του εγδιανομένου, ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από τον νόμο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα συλλέγοντα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.
21. Σύμφωνα με τη σχετική σελίδα του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογίας: Ελεύθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα (γνωστό και ως free software ή open source software) είναι το λογισμικό που ο καθένας μπορεί ελεύθερα να χρησιμοποιεί, να διανέμει, να αντιγράφει και να τροποποιεί ανάλογα με τις ανάγκες του,

χωρίς να απαιτείται η απόκτηση άδειας. Είναι ένα εναλλακτικό μοντέλο ανάπτυξης και χρήσης λογισμικού, στο οποίο η δυνατότητα αλλαγών ή βελτιώσεων [ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες αυτού που το χρησιμοποιεί] παρέχεται στο χρήστη μέσω της ελεύθερης διάθεσης και του πηγαιού κώδικα του λογισμικού. Γύρω από αυτή τη λογική δημιουργήθηκε μια τεράστια κοινότητα χρηστών και προγραμματιστών, με βάση το Διαδίκτυο, οι οποίοι συμβάλλουν από κοινού στη συνεχή βελτίωση του λογισμικού, παρέχοντας δωρεάν τις γνώσεις και τη δουλειά τους σε όλους.

22. Θεόδωρος Λαϊνας, “Τι είναι λοιπόν αυτή η ηλεκτρονική δημοκρατία;”, Εφημερίδα “Το ΒΗΜΑ”, Αρ. Φύλλου 1414218, 18 Απριλίου 2004
23. Per-olof Ågren, “Is Online Democracy in the EU For Professionals Only?”, *Communications of the ACM*, Vol. 44, No. 1, pp 36-38, January 2001
24. Ari-Veikko Anttiroiko, “Building Strong E-Democracy - The Role of Technology in Developing Democracy for the Information Age”, *Communications of the ACM*, Vol. 46, No. 9ve, pp 121-128,
25. Stuart Anderson, Massimo Felici, “How democratic will e-Democracy be?”, *Proceedings of the 29th Annual International Computer Software and Applications Conference (COMPSAC'05)*, 2005
26. Μωυσής Μπουντουρίδης, “Οι Πολιτικές των Νέων Μέσων των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας”, Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο “Η Ψηφιακή Πρόκληση: ΜΜΕ & Δημοκρατία”, Αθήνα, Μάιος 2001

27. Antony Wilhelm, "Democracy in the Digital Age: Challenges to Political Life in Cyberspace", Routledge, 2000
28. Kim Zetter, "How E-Voting Threatens Democracy", Wired News, Mar. 2004, <http://www.wired.com/news/evote/1,62790-0.html>
29. Katerelos, I., Tsekeris, C., Lavdas, M. and Dimitriou, K. (2011) A psychosocial approach to the use of the internet and Massive Online Role Playing Games. FACTA UNIVERSITATIS. Series: Philosophy, Sociology, Psychology and History, Vol. 10, No 1, pp. 73-88.
30. Αλεξίου, Θ.: <<Η έννοια της μαζικής νοημοσύνης στον Α. Νέγκρι>>, Ο Πολίτης 91, 2002
31. Αλεξίου, Θ. <<Η πολιτική οικονομία του σώματος. Από το πραγματοποιημένο σώμα στο άκεντρο σώμα>>, Θέσεις 91,2005.
32. Αντωνοπούλου, Μ.: Κοινωνική πράξη και υλισμός. Σπουδή στην κοινωνιολογία της γνώσης, Αθήνα 2000.
33. Castells, M.: End of Millenium. The Information Age: Economy, Society and Culture, Oxford, τόμος 3, 1998 (Blackwell).
34. Drucker, P.-F.: Μετακαπιταλιστική Κοινωνία, Αθήνα 1996.
35. Μοσχονάς, Α, Τάξεις και στρώματα στις σύγχρονες κοινωνίες, Αθήνα 2005

36. Γράβαρης, Δ. <<Από το κράτος στο κράτος. Ορθολογικότητα και κανόνες νομιμοποίησης στην εκπαιδευτική πολιτική>>, στο: Γράβαρης, Δ./Παπδάκης, Ν. (επιμ.), Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική. Μεταξύ κράτους και αγοράς, Αθήνα 2005.
37. Δ. Κατραμάδος, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ΔτΑ3/1999, όπου παραπέμπει και στον Χρυσόγονο, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, εκδ. Αντ. Σάκουλα, 1998. Για πιο πλήρεις παραπομπές σχετικά με το ζήτημα της πληροφορικής αυτοδιάθεσης βλ. Β. Τουντόπουλου, σχετικά με το άρθρο 9 Α, στο παρόν έργο.
38. Ι. Καρακώστας, Δίκαιο και Internet, εκδ. Σακκουλάς 2001, Αθήνα